UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za filozofiju
Broj:
Sarajevo, 5. 2. 2020. godine

VIJEĆU FAKULTETA

PREDMET: *Silabusi za ljetni semestar studijske 2019/2020. godine*

Poštovani,

Obavještavamo vas da su nastavnici Odsjeka za filozofiju dostavili sve silabuse za ljetni semestar studijske 2019/2020. godine predviđene važećim Nastavnim planovima i programima i Planom nastave za studijsku 2019/2020. godinu.

Srdačno,

PREDSJEDNIK VIJEĆA ODSJEKA

Doc. dr. Kenan Šljivo

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za filozofiju
Broj:
Sarajevo, 5. 2. 2020. godine

VIJEĆU FAKULTETA

PREDMET: *Silabusi za ljetni semestar studijske 2019/2020. godine*

Poštovani,

Obavještavamo vas da su nastavnici Odsjeka za filozofiju dostavili sve silabuse za ljetni semestar studijske 2019/2020. godine predviđene važećim Nastavnim planovima i programima i Planom nastave za studijsku 2019/2020. godinu.

Srdačno,

PREDSJEDNIK VIJEĆA ODSJEKA

Doc. dr. Kenan Šljivo

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Logika sa metodologijom sociloških istraživanja – I [SIMBOLIČKA LOGIKA]				
Šifra/kod	FIL FIL 106	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Drugi (II)	Ak. godina	2019/20
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta FIL FIS 103				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr.Nijaz Ibrulj, redovni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I E-mail:nijaz.ibrulj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Utorak:11-13 Srijeda:11-15 Četvrtak: 11-13	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, docent			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 3 sata; seminar: 0 sati; vježbe: 3 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kolegij započinje informiranjem o temeljnim pojmovima i tehnikama suvremene simboličke logike (calculus iskaza, calculus predikata, modalni calculus) i njenog backgrounda, Cantorove teorije skupova. Studenti se upoznaju s Booleovim konceptom logičke funkcije i Fregeovim konceptom pojmovnog pisma ili jezika čistog mišljenja. Centralna topika je razumijevanje rečenice/ tvrdnje/ iskaza kao logičke funkcije. Pravi se razlika između Booleovog koncepta logičke funkcije i Russellovog koncepta izloženog u The Principles o Mathematics. Izlaže se smisao ideje kanonske notacije, metoda kvantifikacije iskaza, primjena univerzalnog i egzistencijalnog kvantifikatora, upotreba logičkih operatora, formiranje logičkih funkcija negacije, konjunkcije, disjunkcije, implikacije, ekvivalencije, te pravila za matrice ili tabele istinosne vrijednosti iskaza. Nakon toga studenti se upoznaju s konceptom suvremene matematske logike - fuzzy logike Lotfy A. Zadeha koja se primjenjuje u formi algoritama i ekspertnih sistema i čiji su osnov fuzzy skupovi i fuzzy funkcija. U drugom semestru studenti se upoznaju s primjenom logičkih metoda na područje deduktivnih znanosti i posebno na područje društvene ontologije odn. istraživanja društvenih procesa, stanja stvari, objekata i činjenica društvene zbilje. Studentima se prezentiraju metode znanstvenog posmatranja, interaktivne metode razgovora, upitnika, intervjua, metode mjerenja i klasifikacije, te značaj i uloga				

	eksperimentalne metode. U drugom dijelu kolegija studenti se bliže upoznaju sa aplikacijom logike na područje deduktivnih znanosti odnosno posebno na područje društvenih znanosti. Izlaže se razlika izmedju metoda i metodologije, metodologije i epistemologije. Prezentiraju se glavne metode u istraživanju društvenih procesa, fenomena i stanja stvari: naučno posmatranje, upitnik, razgovor, eksperiment, klasifikacija, mjerenje.
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj kolegija Logika sa metodologijom sociloških istraživanja -I [Simbolička logika] jeste da studente upozna sa fundamentalnim učenjima i aplikativnim mogućnostima vezanim uz suvremenu simboličku logiku - logiku drugog reda. Logika kao intuitivna sposobnost, kao razumsko umjeće, kao znanstvena metoda, kao filozofska disciplina i kao programski jezik suvremene tehnologije ima svoje jedinstvo u zakonima i pravilima, u algoritimima, u procedurama i logičkim shematima od Fregeovog programa računa iskaza i računa predikata, Booleovog programa logičke funkcije, Carnapovog programa logičke sintakse jezika do jezika logičkog programiranja računarske znanosti (jezika softwera) i fuzzy logike ekspertnih sistema.
Ishodi učenja	Izučavanjem sadržaja *predmeta Logika sa metodologijom sociloških istraživanja – I (Simbolička logika)* student stiče sljedeća znanja, vještine i kompetencije: <u>Znanje:</u> 1. Zna obrazovne pozitivne činjenice iz područja logike, posebno iz područja simboličke i matematičke logike 2. Zna prevesti i transformirati iskaze prirodnog jezika u kanonsku simboličku notacije 3. Zna ustanoviti istinosnu vrijednost iskaza čija istinitost zavisi od njihove logičke strukture 4. Zna konstruirati jasan i precizan, koherentan i konzistentan naučni dokaz ta skup tvrdnji, iskaza, propozicija 5. Zna kritički i argumentovano promišljati verbalne i neverbalne konstrukcijeu različim vrstama diskursa 6. Zna obraditi nejasnu i nepreciznu informaciju 7. Zna analizirati kompleksne društvene fenomene koji imaju logičku strukturu 8. Zna osnove primjene logike u logičkom programiranju 9. Zna primijeniti metodu projektivne semantike društvenih relacija u interpretaciji datih društvenih fenomena i u predviđanju nastanka njihovih mogućih konsekvenci <u>Vještine:</u> 1. Vješto vrši simboličku reprezentaciju kognitivnih sadržaja

	2. Vješto otkriva logičku strukturu kognitivnih sadržaja i konstruira njihovu pojmovnu strukturu 3. Vješto konstruira naučni dokaz i izvodi kompleksnu vrstu argumentacije 4. Vješto otkriva nekonzistenciju, nekoherenciju i odsustvo korespondencije u iskazima i dokazima 5. Vješto vrši pobijanje suprotnih teza u dijalogu 6. Vješto koristi znanja o primjeni simboličke logike i artificijelnih jezika u informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i upotrebi suvremene tehnologije (u edukaciji, u analitici) 7. Vješto primjenjuje različita metodološka stanovišta u naučnoistraživačkom radu 8. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju Kompetencije 1. *Obrazovne i pedagoške kompetencije*: profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili sarđuje u obuci studenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije, posebno u području logike, odnosno simboličke I matematičke logike 2. *Naučne kompetencije*: u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu 3. *Istraživačke kompetencije*: u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima 4. *Metodološke kompetencije*: samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima. 5. *Analitičke kompetencije*: daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...) 6. *Informacijsko-komunikacijske kompetencije*: u oblasti primjene logike, artificijelnog jezika i artificijelne inteligencije posjeduje visok stupanj informacijske pismenosti i sposobnost upotrebe suvremene tehnologije (u edukaciji, u poslovanju, u analitičkim projektima)

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	**Sklop I: Simbolička logika:Logika iskaza** Tema 1.Cantorova teorija skupova i moderna logika
2.	Tema 2.Aritmetička analiza logike.

	Koncept logičke funkcije i njenog proširenja
3.	Tema 3.Logička analiza matematike (aritmetike).
4.	Tema 4.Teorija iskaza kao (nezasićene) funkcije
5.	**Sklop II: Simbolička logika: Logika predikata** Tema 5.Koncept predikativnog dijela iskaza
6.	Tema 6.Opća teorija kvantifikacije –objktne klase / varijable Quineova kritika teorije skupova i objektno vezane varijable
7.	Tema 7.Opća teorija kvantifikacije – virtualne klase / varijable Quineova teorija virtualnih klasa i substitutivno vezane varijable
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata **TEST #1**
9.	SklopIII: Simbolička logika: Modalna (semantička) logika Tema 9.Principi i tehnike modalne logika
10.	**Sklop VI: Matematska logika** Tema 10.Logika klasa i Logika relacija
11.	Tema 11. Principi fuzzy logike i neklasičnih logika
12.	**Sklop V: Metodologija društvenih znanosti** Tema 12. Glavne karakteristike "pozitivnog duha" i u djelu Ogista Konta
13.	Tema 13.Definicija društva prema učenju Džona Stjuarta Mila
14.	Tema 14. Definicija društva prema Emilu Dirkhemu.
15.	Tema 15. Glavni problemi društvenih nauka po Maksu Veberu. Definicija "Idealnog tipa" **TEST #2**
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17. 18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Predavanja po tematskim sklopovima • Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova • Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih

<table>
<tr><td></td><td>struktura u diskursu, heuristički modeli)
• Rješavanje logičkih zadataka / logičkih funkcija
• Samostalno studentsko modeliranje calculusa iskaza i calculusa predikata
• Aanaliza kompleksnih simboličkih / kanonskih notacija
• Konstrukcija jednostavnih i kompleksnih logičkih funkcija u simboličkoj notaciji</td></tr>
<tr><td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td><td>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

<table>
<tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Prisutnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Aktivnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Test 1</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Test 2</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Pismeni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

• Redovnim prisustvom nastavi i vježbama
• Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima
• Pokazanim znanjem na testu 1
• Pokazanim znanjem na testu 2
• Pokazanim znanjem na ispitu

Napomena:

Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjek ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.

Studentima izuzetno nadarenim za logiku i analitiku omogućit će se članstvo u društvu ACADEMIA ANALITICA – društvo za razvoj logike i analitičke filozofije u Bosni i Hercegovini i objavljivanje radova na engleskom jeziku u e-časopisu The Logical Foresight - Journal for Logic and Science</td></tr>
<tr><td>Skala ocjenjivanja</td><td>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</td></tr>
</table>

Literatura	*Obavezna* 1. Ibrulj, Nijaz: Filozofija logike. Sarajevo: Sarajevo Publishing, 1999. 2. Wittgenstein, Ludwig. Tractatus Logico-Philosophicus. Sarajevo, 1961. 3. Frege, Gottlob. Osnove aritmetike i drugi spisi.Zagreb, Kruzak, 1999. 4. Frege, Gottlob. Begriffsschrift und andere Aufsätze. 2. Auflage, Georg Olms, Hildesheim, 1964. 5. Tarski, Alfred. Uvod u matematičku logiku i metodologiju matematike. Beograd, 1973. 6. Milić, Vojin. Sociološki metod. Beograd, Nolit, 1978. 7. Conte, Auguste. Kurs pozitivne filozofije. 1989. 8. Weber, Max.Metodologija društvenih nauka.Zagreb, Globus,1989. 9. Durkheim, Emile.Pravila sociološke metode.Beograd, 1963
	Dodatna 1. Russell, Bertrand. The Principles of Mathematics. London, 1905. 2. Quine, Willard Van Orman. Methods of Logic. Routledge, London, 1962. 3. Boole, George. The Laws of Thought. Dover Publications, 1780. 1. Heijenoort, Jean Van (ed.). From Frege to Gödel. A Source Book in Mathematical Logic, 1879-1931. Cambridge.Harvard University Press,1976. 2. Tarski, Alfred. The Concept of Truth in Formalized Languages. In: Tarski, A. Logic, Semantics, Metamathematics. Oxford Univ. Press, London, 1956. 3. Quine, Willard Van Orman. Set Theory and Its Logic. Cambridge. Harvard University Press, 1963. 4. Bochenski, J. M. Formale Logik. K. Alber, Freiburg, Munchen, 1978. 5. Boolos, George. Logic.Logic.Logic. Cambridge. Harvard University Press, 1999. 6. Zadeh, Lotfy. Fuzzy Sets and their Application to Cognitive and Decision.Processes. New York. Academic Press, 1976. **Napomena: sva predviđena literatura može se dobiti u elektronskom obliku (pdf format) sa stranice ACADEMIA ANALITICA (e-library).** **https://academiaanalitica.wordpress.com/library/** **ili sa stranice BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij).** **http://biser.ff.unsa.ba/course/index.php?categoryid=7**
Napomene	Prednost kod dobijanja mentorstva za dodiplomski rad imaju studenti koji tokom studija pokažu značajan interes za simboličku logiku.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Logika sa metodologijom sociooloških istraživanja – II [ANALITIČKA FILOZOFIJA]				
Šifra/kod	FIL FIL 409	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Drugi (II)	Ak. godina	2019/20
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta: Logika sa metodologijom sociooloških istraživanja - I (Simbolička logika) Logika sa metodologijom sociooloških istraživanja – II (Filozofska logika).				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr.Nijaz Ibrulj, redovni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I E-mail:nijaz.ibrulj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Utorak:11-13 Srijeda:11-15 Četvrtak: 11-13	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 3 sata; seminar: 0 sati; vježbe: 3 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Sadržaj kolegija izlaže se kroz tri kontekstualno interaktivna sklopa. Kroz sklop I. (Filozofija logičkog atomizma) studenti se upoznaju s glavnim topikama analitičke filozofije u djelima osnivača analitičke filozofije Gottloba Fregea, Bertranda Russella, Ludwiga Wittgensteina i Rudolfa Carnapa. Ukazuje se na nužnu povezanost ove vrste filozofiranja o jezičkim svojstvima sa filozofijom matematike, sa tretiranjem iskaza kao logičke funkcije kojoj se treba odrediti istinosna vrijednost, odnosno značenje i smisao. Objašnjava se razlikovanje znaka i označenog, predmeta i funkcije, denotacije i denotiranog, konačnog opisa i teorije tipova. Kroz sklop II. (Filozofija logičkog holizma) studenti se upoznaju sa novim načinom karakteriziranja odnosa svijet, jezik i mišljenje. Pri tome se izlaže novi pristup shvatanja ovog odnosa kroz sklop pitanja zasnovanih u filozofiji logičko-lingvističkog holizma. Holistička pozicija u djelima Wittgensteina, Quinea, Putnama, Davidsona podrazumijeva analizu logičke strukture iskaza različitih mentalnih stanja i fizičkih djelovanja, podržajnih značenja i interpretacije, interaktivnost osjetilne periferije i logičkog središta neke teorije, neodređenost prevođenja, nedokučivost značenja, anomalisjki				

	monizam relacija i falibilizam kognitivnog subjekta. Kroz sklop III. (Metodologija sociooloških istraživanja) studentima se ukazuje na aplikaciju logičkih i znanstvenih teorija na područje istraživanja društvenih činjenica na temelju primjene principa komparativne metodologije i pluralističke epistemologije.
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj kolegija jeste da prezentira povezanost logičkih, kognitivnih, lingvističkih, epistemoloških i ontoloških aspekata one filozofije koja za svoj objekt i za svoje sredstvo uzima konceptualnu analizu različitih vrsta reprezentacije: od semantičkih i strukturalnih svojstava prirodnih jezika u svakodnevnom diskursu preko artificijelnih jezika u diskursu moderne tehnologije do jezika logičkog programiranja i semiotičkih modeliranja u kognitivnoj lingvistici. Studenti se osposobljavaju da koriste različite tehnike konceptualne analize u hijerarhijama logičkih, lingvističkih i ontoloških varijabli i da fiksiraju kontekstsenzitivne aspekte smisla i značenja reprezentacijskih struktura u logičkim, metalogičkim, lingvističkim i metalingvističkim transformacijama jednog sadržaja. Istovremeno studenti se upoznaju s glavnim pravcima i temeljnim filozofskim djelima unutar kojih analitička filozofija ulazi u interdisciplinarna područja povezujući kognitivnu psihologiju, kognitivnu lingvistiku, kognitivnu znanost, različite tipove logike (monotonijsku, fuzzy, devijantnu, situacijsku, epistemsku,..), informatiku, fuzzy semiotiku, i druge znanosti koje koriste različite metode i tehnike analiziranja logičke strukture iskaza, djelovanja, donošenja odluka, rješavanja problema, proizvodnje i dizajniranja reprezentacijskih i identifikacijskih struktura. Filozofija logičkog atomizam i filozofija logičkog holizma se uzimaju kao najširi teorijski okviri unutar kojih se logika i jezik neposredeno uzajamno određuju prema ontološkim i epistemološkim pretpostavkama mišljenja prirodnog i simboličkog svijeta.
Ishodi učenja	Studiranjem predmeta Analitička filozofija - I student stiče određena znanja, vještine i kompetencije: <u>Znanja</u> 1. Zna pozitivne obrazovne činjenice o porijeklu i primjeni analitičke filozofije u sklopu oblasti filozofije 2. Zna smisao, vrijednost i upotrebu jasne i precizne simboličke notacije u procesu mišljenja i izražavanja 3. Zna razlikovati hijerarhije i tipove diskursa, od objekat jezika do meta jezika 4. Zna otkriti i prepoznati semantičke paradokse u konstrukcijama iskaza koji miješaju hijerarhije referencije i samo-referencije 5. Zna izvršiti karakterizaciju i vrednovati različite koncepte istine i istinosne vrijednosti iz relacije značenja i referencije 6. Zna primjeniti semantičke kondicionale za konstrukciju istinosne vrijednosti iskaza 7. Zna primjeniti strukturalne kondicionale za konstrukciju istinosne vrijednosti iskaza

Vještine

1. Vješto otkriva nekonzistentnost u formuliranju iskaza, tvrdnji, stavova, propozicija, zahtijeva, izjava u različitoj vrsti diskursa, verbalnoj i pisanoj komunikaciji (deklaracije, obligacije, izjave, molbe, žalbe, ugovori, sporazumi, presude, naučni radovi, izvještaji komisija, saopštenja,...)
2. Vješto primjenjuje kanonsku simboličku notaciju za rasvjetljavanje logičke strukture neprecizno furmulisanih iskaza, nejasnih i nepreciznih informacija
3. Vješto prikuplja i analizira prikupljene podatke, vrši njihovu klasifikaciju i vrednovanje
4. Vješto koristi znanja o primjeni logike i artificijelnih jezika u informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i upotrebi suvremene tehnologije (u edukaciji, u analitici)
5. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju

Kompetencije

1. *Obrazovne i pedagoške kompetencije*: profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili obuku strtudenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije
2. *Naučne kompetencije*: u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu
3. *Istraživačke kompetencije*: u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima
4. *Metodološke kompetencije*: samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima.
5. *Analitičke kompetencije*: daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)
6. *Informacijsko-komunikacijske kompetencije*: u oblasti primjene logike, artificijelnog jezika i artificijelne inteligencije posjeduje visok stupanj informacijske pismenosti i sposobnost upotrebe suvremene tehnologije (u edukaciji, u poslovanju, u analitičkim poslovima)

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	**Sklop I: Koncept filozofije logičkog atomizma** Tema 1. Linguistics Turn/Wende zum Sprache
2.	Tema 2. Ideja logike kao calculusa
3.	Tema 3. Koncep činjenice i koncept varijable
4.	**Sklop II: Lingvistička teorija logičke istine** Tema 4. Znak-značenje-označeno.
5.	Tema 5. Logika jezika kao jezik znanosti
6.	Tema 6. Tarskijeva konvencija istinitosti iskaza – Konvencija T
7.	**Sklop III: Koncept logičkog holizma** Tema 7. Uvod u oxfordsku filozofiju jezika
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata **TEST #1**
9.	Tema 9. Tri Quineove negativne teze
10.	Tema 10. Naturalizirana epistemologija i logika
11.	Tema 11. Davidsonova teorija istine i interpretacije
12.	Tema 12. Davidsonov koncept anomalijskog monizma
13.	Tema 13. Davidsonov koncept intencionalnosti
14.	**Sklop IV: Komparativna metodologija i pluralistička epistemologija** Tema 14. Holistički pristup u metodologiji znanosti i pluralističke epistemologije
15.	**TEST #2**
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja po tematskim sklopovima Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija)
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Prisutnost	10	10%
2.	Aktivnost	10	10%
3.	Test 1	15	15%
4.	Test 2	15	15%
5.	Pismeni ispit	50	50%
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Redovnim prisustvom nastavi i vježbama
- Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima
- Pokazanim znanjem na testu 1
- Pokazanim znanjem na testu 2
- Pokazanim znanjem na ispitu

Napomena:

Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjek ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.

Studentima izuzetno nadarenim za logiku i analitiku omogućit će se članstvo u društvu ACADEMIA ANALITICA – društvo za razvoj logike i analitičke filozofije u Bosni i Hercegovini i objavljivanje radova na engleskom jeziku u e-časopisu The Logical Foresight - Journal for Logic and Science

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

	c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. N.Ibrulj, Filozofija logike. Sarajevo.Sarajevo-Publishing,1999 2. Wittgestein, L.Logičko-filozofski traktat. Sarajevo. Veselin Masleša, 1987. 3. Wittgenstein, L. Filozofska istraživanja.Beograd, Nolit, 1978. 4. Quine, W.V.O.Riječ i predmet. Zagreb. Kruzak, 1999. 5. Davidson, D. Istraživanja o istini i interpretaciji. Zagreb, 2000. 6. N.Ibrulj, Stoljeće rearanžiranja. Sarajevo. Filozofsko društvo Theoria, 2005. 7. Tugendhat, E. Uvod u jezičkoanalitičku filozofiju. Sarajevo, Veselin Masleša, 1986 8. Chomsky, N. Gramatika i um. Beograd, Nolit,1972 *Dodatna* 1. Strawson, Analiza i metafizika. 2. Austin, How to do things with words. 3. Strawson, Individuals 4. Dewey, Logika-teorija istraživanja. Nolit. Beograd, 1962. 5. Searle, Govorni činovi. Matica hrvatska, Zagreb, 2018. 6. Carnap, R. The Logical Syntax of Language. Harcourt, Brace, New York, 1937. 7. Carnap, R. Der logische Aufbau der Welt. Berlin, 1928. 8. Quine, W.V.O. Philosophy of Logic.New York.Prentice-Hall, 1970. 9. Russell, B. On Denoting. In:Logic and Knowledge.London, 1966. 10. Strawson, P.F.On Reffering. In:Klemke.E.D. Essays on Bertrand Russell. 1970. **Napomena: sva predviđena literatura može se dobiti u elektronskom obliku (pdf format) sa stranice ACADEMIA ANALITICA (e-library).** **https://academiaanalitica.wordpress.com/library/** **ili sa stranice BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij).** **http://biser.ff.unsa.ba/course/index.php?categoryid=7**
Napomene	Prednost kod dobijanja mentorstva za diplomski rad imaju studenti koji tokom studija pokažu značajan interes za logiku i analitičku filozofiju

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Filozofija jezika				
Šifra/kod	FIL FIL 412	Status (obavezni ili izborni)	Izborni (IP)	ECTS	3
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Drugi (II)	Ak. godina	2019/20
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta					
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr.Nijaz Ibrulj, redovni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I E-mail:nijaz.ibrulj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Utorak:11-13 Srijeda:11-15 Četvrtak: 11-13	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, docent			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 1 sat; seminar: 0 sati; vježbe: 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmetni sadržaj se izlaže kroz dva temeljna sklopa koji predstavljaju dva dominantna pristupa istraživanju odnosa jezika, mišljenja i realiteta. Prvi pristup je tradicionalni logičko-filozofski i semantičko-linngvistički koji se bavi značenjem i istinosnom vrijednošću termina i stavova, a drugi informatičko-tehnološki i kognitivnolingvistički koji istražuje jezik sa kognitivnog stanovišta sredstvima lingvističkog kalkulusa (computing with words), fuzzy lingvistike, fuzzy logike te kognitivne i računarske semiotike. U prvom sklopu istražuju se tradicionalni koncept objektno vezane referencije unutar kojeg dominiraju pitanja semantičke ontologije i od nje uvjetovani tipovi referencije i koncepata istine. Na relevantnim tekstovima Fregea, Wittgensteina, Quinea, Carnapa i Russella razmatraju se pitanja istine i značenja, odnos lingvističkih i logičkih varijabli i načini njihove granulacije u singularnim iskazima sa indeksikalnim operatorima i designativnim znacima u prirodnom i simboličkom jeziku. Semantička, strukturalna i pragmatička svojstva jezika vezana su ovdje za interpretaciju realnih objekata vanjskog ekstra-lingvističkog svijeta i istovremeno logički mogućih stanja stvari i činjenica u logičkom prostoru relacija. Razlikovanje objekt jezika i meta jezika ukazuje na mogućnosti logičke (simboličke) izgradnje svijeta sredstvima čiste i deskriptivne sintakse. U drugom sklopu se istražuju				

	semantička i strukturalna svojstva jezika unutar koncepta supstitutivne interpretcije referencije koji omogućava dizajniranje semiotičkih objekata i pripisivanje značenja, tretiranje lingvističkih elemenata kao lingvističkih varijabli čija se značenja mogu homogenizirati ili granulirati sredstvima fuzzy lingvističke manipulacije. U prvi plan se postavljaju pitanja jezičke pragmatike i intencionalnosti govornih subjekata (Austin, Searle), a nakon toga pitanja interpretacije relacije logičke i prostorno-vremenske egzistencije izgovarenih iskaza (Strawson, Davidson). Iz ovih tema ulazi se nastanak fuzzy logike i fauzzy lingvistike i računarske mogućnosti simulacije preocesuiranja lingvističke varijable. Računanje riječima (computing with words) kroz granuliranje značenja lingvističke varijable kod Burgharda B. Riegera i Lotfy A. Zadeha povezuje se u kognitivnom smislu s računanjem s percepcijom (computing with perception) i s računanjem sa informacijom (computing with information). Otvara se pitanje razumijevanja jezika s kognitivnog stanovista kao sistema i okvira kognitivnih procesa i pitanje kako izgleda računarska semiotička perspektiva memorije, znanja i razumijevanja / shvatanja.
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da upozna studente sa interakcijom jezičke i racionalne kompentencije u kojoj sudjeluju semantička i strukturalna svojstva jezika, ontološke i epistemološke pretpostavke mišljenja i govora, kao i prirodna i artificijelna svojstva logičkih objekata. Ishodište promišljanja o jeziku u ovom kolegiju jeste objektivno postojanje fizičkih sistema koji mogu upotrebljavati simbole (ljudi, mašine, životinje). Postavljaju se pitanja o biti i funkcioniranju prirodnog jezika i artificijelnog jezika, tematiziraju se aspekti konstrukcije logičke sintakse jezika u relaciji prema čistoj i deskriptivnoj sintaksi, i razmatraju se pragmatička svojstva jezika ili jezička upotrebe u različitim tipovima jezičkog djelovanja (performativi, konstativi). Razmatra se način ove upotrebe u običnom govoru i u znanstvenim teorijama i dovodi se u vezu sa načinima i mogućnostima mentalnih (internalnih) reprezentacija i ekstra-lingvističkih identifikacija. Okvir ovih razmatranja određuje nekoliko generalnih pitanja: Kako se odnose svijet, jezik i mišljenje? Kako jezik funkcionira kao prirodni simbolički sistem? Kako jezik funkcionira kao artificijelni simbolički sistem? Kako se proizvodi i interpretira smisaona poruka? Kako istina i značenje iskaza stoje u vezi sa činjenicama, stanjima stvari i mentalnim procesima? U kakvoj vezi stoje "jezička igra", identitet subjekta i društvena ontologija?
Ishodi učenja	Izučavanjem predmeta *Filozofija jezika* student stječi određena znanja, vještone i kompetencije: <u>Znanje:</u> 1. Zna pozitivne obrazovne činjenice o biti jezika, o funkcioniranju jezika u različitim vokabularima

	2. Zna kako se jezik i njegove strukture odnose prema mišljenju i logičkim strukturama u procesima izražavanja i mišljenja 3. Zna principe teorije generativne gramatike 4. Zna kako se semantička, strikturalna i pragmatička svojstva jezika odnose u izvođenju govornih činova (govornik) i njihovoj interpretaciji / razumijevanju (slušatelj) 5. Zna kako upotrijebiti ekspresivna svojstva jezika, njegovu simboličku strukturu, u komunikaciji (mediji, marketing,) 6. Zna kako se odnose sadržaj i forma jezičkih činova prema psihološkim / mentalnim stanjima i prema kognitivnim sadržajima i intencionalnimstanjima subjekata komunikacije Vještine: 1. Vješto otkriva i prepoznaje, analizira, iz verbalnog ponašanja i upotrebe vokabulara socijalna, kulturna, mentalna, psihološka, kognitivna stanja stanja društvenih aktera 2. Vješto koristi znanja o funkcioniranju jezika u procesu analize društvenih fenomena (društvene ontologije) koji su jezički konstituirani 3. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju Kompetencije 1. *Obrazovne i pedagoške kompetencije*: profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili sarađuje u obuci studenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije, posebno u području filozofije, filozofije jezika, analitičkog pragmatizma, 2. *Naučne kompetencije*: u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu 3. *Istraživačke kompetencije*: u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima 4. *Metodološke kompetencije*: samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima. 5. *Analitičke kompetencije*: daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...) 6. *Komunikacijske kompetencije*: primjenjuje znanja o semantičkim , strukturalnim i pragmatičkim svojstvima jezika za razumijevanje psiholoških, kognitivnih, emotivnih stanja društvenih aktera u komunikaciji

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	**Sklop I: Semantička i strukturalna svojstva prirodnog jezika.** Tema 1. Fregeova kritika "jezika života"
2.	Tema 2. Wittgensteinova teorija jezika kao slike svijeta. Teorija značenja u *Tractatusu*
3.	Tema 3. Wittgensteionova teorija jezika kao svijeta jezičkih igara. Teorija značenja u *Logičkim istraživanjima*
4.	Tema 4. Karnapov koncept logičke izgradnje svijeta. Prevodjenje objekt jezika u meta jezik
5.	Tema 5. Semantička i strukturalna svojstva arificijelnog jezika.
6.	Tema 6. Carnapov koncept logičke sintakse jezika. Tarskijeva T-konvencija i strukturalna definicija istinitog iskaza
7.	Tema 7. Strawsonova teorija logičkih i deskriptivnih kategorija.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata **TEST #1**
9.	**Sklop II: Pragmatika i kognitivna funkcija jezika.** Tema 9. Austinova teorija performativa i konstativa
10.	Tema 10. Searleova teorija govornih djelovanja. Intencionalnost i govorno djelovanje
11.	Tema 11. Davidsonova teorija istine i interpretacije. Interakcija istine i značenja
12.	Tema 12. Zadehov koncept granulacije lingvističke varijable. Računanje riječima. Računanje percepcijom. Računanje informacijom
13.	Tema 13. Računanje informacijom. Računanje ponašanjem: Algoritam ponašanja. Algoritam donošenja odluka
14.	Tema 14. Završno predavanje: Kognitivna semiotika i jezik računara
15.	**TEST #2**
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<table>
<tr><td>Način izvođenja nastave
(oblici i metode)</td><td>

- Predavanja po tematskim sklopovima
- Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova
- Vježbe (analiza izabranih topika)
- Sistematizacija topika

</td></tr>
<tr><td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td><td>

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

<table>
<tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Prisutnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Aktivnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Test 1</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Test 2</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Pismeni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Redovnim prisustvom nastavi i vježbama
- Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima
- Pokazanim znanjem na testu 1
- Pokazanim znanjem na testu 2
- Pokazanim znanjem na ispitu

Napomena:

Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjek ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.

</td></tr>
<tr><td>Skala ocjenjivanja</td><td>

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

</td></tr>
</table>

Literatura	*Obavezna* 1. Devitt, Michael and Sterelny, Kim. Jezik i stvarnost. Uvod u filozofiju jezika. Zagreb, Kruzak, 2002. 2. Ibrulj, Nijaz. Filozofija logike. Sarajevo, Sarajevo Publishing, 1999. 1. Frege, Gottlob. Smisao i značenje.U:Osnovi aritmetike i drugi spisi. Zagreb, 1999. 2. Wittgenstein, Ludwig. Filozofska istraživanja.Nolit.Beograd, 1978 3. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus. Sarajevo, 1976. 4. Austin, J.L. Istina. Sophos, No.12/2019, ZINK, Sarajevo, 2019. 5. Chomsky, Noam. Gramatika i um. Nolit, Beograd, 1972. 6. Searle, John. Govorni činovi. Matica hrvatska, Zagreb, 2018 7. Searle, John.Jezik i društvena stvarnost. Život, No.1-2/2019. Sarajevo 8. Quine, W. v. O. Riječ i predmet. Kruzak. Zagreb, 1999. 9. Davidson, Donald. Istraživanja o istini i interpretaciji. Zagreb, 2002 10. Davidson, Donald. Viđenje kroz jezik. Sophos, No.12/2019, ZINK, Sarajevo, 2019
	Dodatna 1. Austin, J. L. How to do things with Words.Harvard University Press, 1975. 2. Rorty, Richard (ed.). Linguistics Turn.Cambridge, 1994. 3. Searle, John R. Rationality in Action. Oxford, 2001. 4. Searle, John R. The Construction of Social Reality. Oxford, 1997. 5. Ibrulj, Nijaz. Stoljeće rearanžiranja. FDT. Sarajevo, 2005. 6. Zadeh, Lotfy. Fuzzy Sets and their Application to Cognitive and Decision Processes. New York. Academic Press, 1976. **Napomena: sva predviđena literatura može se dobiti u elektronskom obliku (pdf format) sa stranice ACADEMIA ANALITICA (e-library). https://academiaanalitica.wordpress.com/library/** **ili sa stranice BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij). http://biser.ff.unsa.ba/course/index.php?categoryid=7**
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

<table>
<tr><td>Odsjek</td><td colspan="5">Filozofija</td></tr>
<tr><td>Naziv kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Historija filozofije III</td></tr>
<tr><td>Šifra/kod</td><td>FIL FIL 301</td><td>Status (obavezni ili izborni)</td><td>Obavezan</td><td>ECTS</td><td>9</td></tr>
<tr><td>Ciklus studija</td><td>I</td><td>Semestar</td><td>VI</td><td>Ak. godina</td><td>2019/20.</td></tr>
<tr><td>Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Položena Historija filozofije II/1 i Historija filozofije II/2</td></tr>
<tr><td>Jezik izvođenja nastave</td><td colspan="5">Bosanski, hrvatski, srpski jezik</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nastavnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">Prof. dr. Samir Arnautović</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet: 68
E-mail:
arnautovicunsa@gmail.com
Telefon: 253 118</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2">Ponedjeljak, 11-14
Utorak, 12-14</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Saradnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">dr. Džana Rahimić</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet: 67
E-mail:
dzana.rahimic.buzo@ff.unsa.ba

Telefon: 253 127</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2">ponedjeljak, 11-14
utorak, 12-14</td></tr>
<tr><td>Sedmični broj kontakt sati</td><td colspan="5">predavanja 4; seminar_____; vježbe 4;</td></tr>
<tr><td>Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Zadatak realizacije nastave na ovom predmetu je studente upoznati sa temeljnim značenjima Kantove filozofije. Ovdje je osnovno težište stavljeno na Kritiku čistog uma i Kritiku moći suđenja, temeljna Kantova djela. Razumijevanje povijesno-filozofskog značaja ovih knjiga, jeste osnovni zadatak koji se stavlja pred studente na početku petog semestra. Nakon razumijevanja osnova metafizike Immanuela Kanta, student se upućuje na razmatranje poslijekantovske filozofije, prije svega Fichteove filozofije, koja se interpretira u ontološko značenju transcendentalne logike ovog filozofa. Schellingova filozofija, kao vrh transcendentalne filozofije, ali i njemačkog idealizma u cjelosti, na jednoj strani se interpretira kao u osnovi eksplikacija Kantove transcendentalne filozofije, a na drugoj kao mjesto iskoračenja iz problema koji se u bitnom određuju Kantovim konceptom mišljenja. U tom smislu Hegelova filozofija se pokazuje kao jedna vrsta kraja njemačkog idealizma, ali kraja koji istovremeno predstavlja raskid sa zahtjevima transcendentalne filozofije</td></tr>
</table>

Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je pružiti studentima temeljna znanja iz oblasti filozofije njemačkog idealizma i da studenti kroz sticanje potrebnih znanja shvate povezanost različitih filozofskih pravaca u filozofijskoj tradiciji. Na taj način studenti bi stekli uvid u glavne tendencije i tokove mišljenja navdenog povijesnog perioda, što bi predstavljalo pretpostavku za razumijevanje suvremene situacije u filozofijskom mišljenju.
Ishodi učenja	Nakon položenog ispita studenti će moći: ➢ razumjeti filozofske probleme iz oblasti filozofije njemačkog idealizma ➢ moći će kritički promišljati filozofske postavke i najvažnije odrednice filozofije njemačkog idealizma ➢ razumjeće filozofski utjecaj filozofije njemačkog idealizma na kasniju filozofiju ➢ moći će kritički promišljati vezu iz oblasti filozofije njemačkog idealizma sa današnjom filozofijom

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje s načinom rada
2.	Povijesno-filozofijska ishodišta Kantove transcendentalne filozofije
3.	Zadaća kritike metafizike i transcendentalna filozofija.
4.	Prevladavanje dualizma mišljenja u njemačkom idealizmu.
5.	Novi aspekti metafizike subjektiviteta.
6.	Sistem filozofijskog mišljenja i sistema znanja u metafizici.
7.	Povijesnost i subjektivitet.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata

9.	Hegelovo razvijanje problema identiteta. Kategorija identiteta i mišljenje svijeta.
10.	Pojam slobode kod Schellinga i Hegela.
11.	Pojam filozofije kod Schellinga.
12.	Schellingova percepcija kulture.
13.	Hegelova Fenomenologija duha.
14.	Hegelovo zasnivanje fenomenologije. Pitanje povijesnosti i konzekvence Hegelove Fenomenologije duha.
15.	Rekapitulacija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17. 18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Testovi i permanentno praćenje	20	20%
2.	Seminarski rad	15	15%
3.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	15	15%
4.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno: ___100__bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Testovi i permanentno praćenje: pismena i usmena provjera znanja
- Seminarski rad: student je dužan u toku semestra uraditi kraći pismeni rad (10-15 stranica), usmena provjera znanja (obavezna, dodatna i preporučena literatura)
- Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature
- Završni ispit: pismena i usmena provjera znanja

Napomena:

Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.

Skala ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Literatura	*Obavezna* 1. I. Kant, *Kritika čistog uma; Kritika moći suđenja; Kritika praktičnog uma* 2. J. G. Fichte, *Osnovi cjelokupnog učenja o nauci; Transcendentalna logika* 3. F. W. J. Schelling, *Forma i princip filozofije; Sistem transcendentalnog idealizma* 4. G. W. F. Hegel, *Fenomenologija duha; Znanost logike*
	Dodatna 1. Martin Heidegger, *Kant i problem metafizike* 2. Dieter Henrich, *Pribježišta* 3. G. W. F. Hegel, *Historija filozofije* 4. Samir Arnautović, *Filozofijska ishodišta moderne; Transcendentalna filozofija i odrednice moderne* 5. *Filozofijski riječnik* u redakciji Vladimira Filipovića
Napomene	• Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja, kao i na drugim javnim manifestacijama koje na stručan način tematiziraju filozofske probleme. Imajući u vidi navedeno bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019./2020. godini.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	*Historija filozofije IV*				
Šifra/kod	FIL FIL 401	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	8
Ciklus studija	II	Semestar	II	Ak. godina	2019/20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položena *Historija filozfije III*				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Samir Arnautović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 68 E-mail: arnautovicunsa@gmail.com Telefon: 253 118	Termin konsultacija	Ponedjeljak, 11-14 Utorak, 12-14	
Saradnik	Ime i prezime	dr.v.ass. Džana Rahimić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 67 E-mail: dzana.rahimic.buzo@ff.unsa.ba Telefon: 253 127	Termin konsultacija	Ponedjeljak, 11-14 Utorak, 12-14	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar_____; vježbe 3				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Schopenhauerovo mišljenje svijeta; Kierkegardov pojam egzistencije; Nietzscheova kritika metafitike; Husserlovo zasnivanje transcendentalne filozofije; Jaspersova filozofija egzistencije; Heideggerovo mišljenje metafizike i i tematiziranje povijesti filozofije; Frankfurtska škola; Gadamerova hermeneutika i razumijevanje modernog svijeta; Habermasova kritika moderne; Pitanje kraja moderne u Vattimovoj filozofiji; Frankovo mišljenje romantizma u diskursu suvremene filozofije; Henrichovo reafirmiranje metafizike i ponovno promišljanje njene tradicije; Fenomenološko mišljenje stranog u Waldenfelsovoj filozofiji.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj nastavnog predmeta je studentima obazbijediti šire znanje iz filozofije 19. i 20. stoljeća. Realizacija nastave na ovom predmetu ima za cilj studente osposobiti za istraživanje u području suvremene filozofije i pružiti im šire uvide u glavne tendencije i predpostavke suvremenog filozofijskog mišljenja. U tom				

	smislu filozofija 19. stoljeća se tematizira u povijesnom slijedu razvoja mišljenja u glavnim tendencijama koje će artikulirati filozofijsku misao 20. stoljeća.
Ishodi učenja	Nakon položenog ispita studenti će moći: ➢ razumjeti filozofske probleme u području suvremene filozofije ➢ moći će kritički promišljati filozofske postavke filozofije 19. i 20. stoljeća ➢ razumjeće filozofski utjecaj filozofije 19. i 20. stoljeća na kasniju filozofiju ➢ moći će kritički promišljati vezu filozofije 19. i 20. stoljeća sa današnjom filozofijom

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje s načinom rada
2.	Mišljenje egzistencije u filozofiji 19. Stoljeća.
3.	Pojam egzistencije kod Kierkegarda. Schopenhauerov pojam svijeta i volje. Simel i recepcija Kantove filozofije u shvatanju egzistencije.
4.	Pojam egzistencije u filozofiji Karla Jaspersa. Značenje filozofije kod Jaspersa.
5.	Nietzcheova kritika metafizike.
6.	Nietzcheova kritika vrijednosti.
7.	Husserlovo zasnivanje fenomenologije.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Kriza evropskih znanosti i transcendentalna fenomenologija.
10.	Heideggerovo zasnivanje fundamentalne ontologije.

11.	Heideggerova kritika metafizike. Bitak i povijesnost.
12.	Osnovna značenja Gadamerove hermeneutike.
13.	Habermasova kritika moderne.
14.	Fenomenološka ishodišta filozofijskog mišljenja. Fenomenološka kritika moderne. Evaluacija aktivnosti studenata u toku izvođenja nastave.
15.	Rekapitulacija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Testovi i permanentno praćenje	20	20%
2.	Seminarski rad	15	15%
3.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	15	15%
4.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno: __100___bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Testovi i permanentno praćenje: pismena i usmena provjera znanja
- Seminarski rad: student je dužan u toku semestra uraditi kraći pismeni rad (10-15 stranica), usmena provjera znanja (obavezna, dodatna i

	preporučena literatura) • Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature • Završni ispit: pismena i usmena provjera znanja Napomena: Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. I. Kant, *Kritika čistog uma* i *Kritika moći suđenja* 2. F. W. J. Schelling, *Forma i princip filozofije* i *Sistem transcendentalnog idealizma* 3. J. G. Fichte, *Osnovi cjelokupnog učenja o nauci* i *Transcendentalna logika* 4. G. W. F. Hegel, *Fenomenologija duha; Osnovne crte filozofije prava; Filozofija povijesti; Znanost logike* 5. S. Kierkegard, *Ili Ili* i *Bolest na smrt* 6. K. Marx, *Rani spisi* i *Kapital* 7. F. Nietzsche, *Rođenje tragedije; O koristi i šteti historije za život; Radosna znanost; Tako je govorio Zarathustra* 8. E. Husserl, *Logička istraživanja* i *Ideja fenomenologije* 9. M. Heidegger, *Bitak i vrijeme; Šumski putevi; Kant i problem metafizike* 10. H. Blumenberg, *Geneza kopernikanskog svijeta* 11. M. Frank, *Kazivo i nekazivo* i *Conditio moderna*

	12. H. G. Gadamer, *Istina i metoda* 13. B. Waldenfels, *U mrežama životnog svijeta* 14. T. Adorno, *Minima moralia* 15. M. Horkheimer i T. Adorno *Dijalektika prosvjetiteljstva* 16. K. Jaspers, *Filozofija* 17. W. Dilthey, *Izgradnja historijskog svijeta u duhovnim znanostima*
	Dodatna 1. I. Kant, *Antropologija u pragmatičnom pogledu* 2. S. Arnautović, *Filozofijska ishodišta moderne; Suvremena filozofija i filozofijsko nasljeđe; Nietzscheov nihilizam i metafizika; Transcendentalna filozofija i odrednice moderne; Razmeđa Hegelove filozofije* 3. D. Henrich, *Pribježišta* 4. G. W. F. Hegel, *Historija filozofije* 5. R. Rorty, *Filozofija i ogledalo prirode* 6. R. Muminović, *Uvod u filozofiju* 7. *Filozofijski riječnik* u redakciji Vladimira Filipovića
Napomene	• Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja, kao i na drugim javnim manifestacijama koje na stručan način tematiziraju filozofske probleme. Imajući u vidi navedeno bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019./2020. godini.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Ontologija I /2				
Šifra/kod	FIL FIL 202	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	
Ciklus studija	prvi	Semestar	4	Ak. godina	2019/2020
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvođenja nastave	B/H/S				
Nastavnik	Ime i prezime	Samir Arnautović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 68 E-mail:arnautovicunsa@gmail.com Telefon: 033 253 118	Termin konsultacija	Ponedjeljak 11-14 Utorak 12-14	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja _____3_;	seminar____2___;	vježbe_____		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kolegiji tematizira temelne probleme ontologije i ontološke teorije do Kanta. Pored toga, kolegiji će tematizirati odnos metafizike i ontologije kao ishodišta metafizičke misli.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente sa osnovnim konceptima, ontološkim problemima i pravcima u ontologiji.				
Ishodi učenja	Studenti će steći temeljna znanja o metafizici i ontološkom razumijevanju realiteta zbilje.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Informiranje o sadržaju predmeta i metodama rada. Uvod u nastavni sadržaj.
2.	Aristotelova ideja prve filozofije
3.	Razlika u Aristotelovom i Platonovom poimanju metafizike
4.	Odnos fizike i metafizike kod Aristotela
5.	Aristotelovo zasnivanje ontologije
6.	Neoplatonizam i kraj grčke filozofije
7.	Plotinova ontološka koncepcija
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Neoplatonizam u Srednjem vijeku i kritika skolastike
10.	Brunovo određenje jednosti i mnoštva svjetova. Brunova kritika skolastike i prelaz u novovijekovnu filozofiju. Problem filozofije u renesansi
11.	Zasnivanje znanja u skepsis. Descartesov skepticizam i utemeljenje novovijekovne metafizike
12.	Objektivnost predmetnosti i subjektivna zasnovanost spoznaje u Descartesovoj metafizici. Zasnivanje ontologije u metafizici subjektiviteta.
13.	Leibnizova kritika empirizma i zasnivanje sistema filozofije
14.	Koncept Leibnizove monadologije i moderna metafizika subjektiviteta. Ontološko određenje odnosa subektivnog i objektivnog.
15.	Rekapitulacija i evaluacija nastavnih rezultata
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17. 18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

<table>
<tr><td>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</td><td>Predavanja, vježbe, seminarski radovi, infividualni rad sa studentima (konsultacije)</td></tr>
<tr><td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td><td>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

<table>
<tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Aktivnost na predavanjima</td><td>5</td><td>5%</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Aktivnost na vježbama</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Najmanje dva seminarska rada</td><td>30</td><td>30%</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Parcijalni ispit</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>40%</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: _____bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

1. U obzir se uzima aktivno učešće studenata u segmentu nastavnikovih predavanja: kvalitet njegove pripremljenosti (ovladavanje prethodnim gradivom), razina razumijevanja i upućenosti kod upita i komentara, kritička sposobnost.
2. Od studenta se očekuje aktivno sudjelovanje u seminarima, postavljanje problema i izražavanje mišljenja o literaturi i problemima koji se tematiziraju u njoj.
3. Seminarski radovi su neophodni kao način podizanja razine mišljenja i izražavanja kod studenata.
4. Test koji će sasdržavati teme sa predavanja i iz literature. Parcijalni ispit ima proporcionalno manju vrijednost u odnosu na završni ipit.
5. Završni ispit je u formi testa i sadrži pregled sadržaja izloženog na predavanjima i problema sadržanih u literaturi.</td></tr>
<tr><td>Skala ocjenjivanja</td><td>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</td></tr>
</table>

	e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. Hermann Diels, *Fragmenti predsokratovaca* 2. Platon, *Država* 3. Platon, *Fedon* 4. Platon, *Fedar* 5. Platon, *Sofist* 6. Aristotel, *Metafizika* 7. Aristotel, *Fizika* 8. Plotin, *Eneade* 9. Giordano Bruno, *O uzroku principu i jednom* 10. Rene Descartes, *Meditacije o prvoj filozofiji* 11. Gottfried Wilhelm Leibniz, *Monadologija*
	Dodatna 1. Martin Heidegger, *Šta je to filozofija* 2. Rasim Muminović, *Uvod u filozofiju*
Napomene	Ukoliko tokom semestra bude organiziran znanstveni ili stručni skup koji na adekvatan način tematizira filozofske probleme, studenti će mati obavezu prisustvovati i sudjelovati na skupu, uz kompenzaciju prisustva i sudjelovanja u nastavnim satima. Po potrebi određeni tematski sadržaji bit će rađeni zajedno sa studentima koji slušaju predmete Ontologija II/2 i III/2, radi efikasnosti nastave i potpunije obrađenosti nastavnog programa.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Ontologija II/2				
Šifra/kod	FIL FIL 305	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	
Ciklus studija	I	Semestar	VI	Ak. godina	2019/20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta					
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Samir Arnautović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 68 E-mail: arnautovicunsa@gmail.com Telefon: 253 118	Termin konsultacija	Ponedjeljak, 11-14 Utorak, 12-14	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci		Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	**Studijska grupa: Filozofija**: predavanja **4** ; vježbe **2** **Studijska grupa: Filozofija i sociologija**: predavanja **3**; vježbe **3** **Studijska grupa: Filozofija i Druga studijska grupa**: predavanja **2**; vježbe **2**				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Elaboracija temeljnih ontoloških problema i njihova artikulacija u filozofijskoj misli. Situiranje ontoloških problema u filozofijskoj tradiciji i suvremenom razumijevanju svijeta.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje studenata sa temeljnim ontološkim problemima.				
Ishodi učenja	➢ Sticanje kompentencija za razumijevanje kompleksnosti filozofijskog mišljenja ➢ Sposobnost razumijevanja ontoloških problema u filozofijskoj tradiciji i suvremenog filozofijskog mišljenja				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Uvod Filozofija egzistencije, egzistencijalizam i egzistencijalna filozofija. Temeljni problemi mišljenja egzistencije
2.	Ontološko razumijevanje čovjeka. Schelerov problem osobenosti ljudskog bivstvovanja
3.	Ontološko prvenstvo pitanja o bivstvovanju čovjeka i ustrojstvo svijeta

4.	Ontologija i metafizika
5.	Socijalna ontologija kao ishodište mišljenja spekulativnog idealizma
6.	Ontološko razumijevanje socijalnih fenomena
7.	Ontologija i moderna
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Fenomenološka kritika ontologije
10.	Fenomenologija životnog svijeta
11.	Ontološki osnovi filozofije kulture
12.	Ontološki osnovi modernog razumijevanja umjetnosti
13.	Ontološki osnovi neohelenističkog mišljenja u suvremenoj filozofiji
14.	Postmoderna i kritika ontologije
15.	Rekapitulacija realizacije nastavnog sadržaja
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Testovi i permanentno praćenje	20	20%
2.	Seminarski rad	15	15%
3.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	15	15%
4.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno: __100___bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Testovi i permanentno praćenje: pismena i usmena provjera znanja
- Seminarski rad: student je dužan u toku semestra uraditi kraći pismeni rad (10-15 stranica), usmena provjera znanja (obavezna, dodatna i preporučena literatura)
- Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature
- Završni ispit: pismena i usmena provjera znanja

Napomena:
Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.

Skala ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;

	d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1.Martin Heidegger (1985):*Bitak i vrijeme*. Zagreb: Naprijed. 2. Karl Jaspers. (1967):*Filozofija egzistencije*. Beograd: Prosveta. 3. Karl Jaspers. (1987): *Duhovna situacija vremena*.Novi Sad : Književna zajednica Novoga Sada. 4. Max Sheler, *Položaj čovjaka u kozmosu*. Sarajevo: Veselin Masleša. 5. H. Plessner . (1981): *Stupnjevi organskog i čovjek*. Sarajevo: Veselin Masleša. 6. A. Gehlen. (1974): *Čovjek*. Sarajevo: Veselin Masleša. 7. Bernhard Waldenfels. (1991): *U mrežama životnog svijeta*. Sarajevo: Veselin Masleša. 8. Jürgen Habermas (1988):*Filozofski diskurs moderne*. Zagreb: Globus. 9. J. Habermas. (2009): *Između religije i naturalizma*. Sarajevo: Tugra. 10. Karl-Otto Apel. (1980): *Transformacija filozofije*. Sarajevo: Veselin Masleša. 11. Hans Georg Gadamer. (1978): *Istina i metoda*. Sarajevo: Veselin Masleša. 12. Jacques Derrida. (2007): *Pisanje i razlika*. Sarajevo: Šahinpašić.
Napomene	Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja. Imajući navedeno u vidu bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019/2020. Po potrebi određeni tematski sadržaji bit će rađeni zajedno sa studentima koji slušaju predmete *Ontologija* I/2 i III/2, radi efikasnosti nastave i potpunije obrađenosti nastavnog programa.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Ontologija III/2				
Šifra/kod	FIL FIL 403	Status	obavezni	ECTS	8 znanstveni 6 nastavnički
Ciklus studija	drugi	Semestar	drugi	Ak. godina	2019/2020
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta					
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Samir Arnautović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 68 Email:arnautovicunsa@gmail.com Telefon: 033 253 118	Termin konsultacija	Ponedjeljak 11-14 utorak 11-14	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar__2_____; vježbe:				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Studijski sadržaj predmeta tematizira ontološke teorije 20. stoljeća, odnosno razvoj ontologije kao ishodišta metafizike. Ovdje se kritika metafizike postavlja kao polazišna tema, ali se pitanje njene transformacije i redefiniranja značenja pojavljuje kao rezultat te kritike. Mišljenje "kraja filozofije", odnosno problem mjesta filozofije u zbilji "novog svijeta" određenog tehnologijom, postaje odlučno važnim pitanjem ne samo za filozofiju, nego i za mogućnosti ljudskog djelovanja i mišljenja uopće.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	**Cilj predmeta**: Studenti će steći uvide u ontološke teorije 20. stoljeća koje su obilježile tokove filozofijskog mišljenja do danas.				
Ishodi učenja	Sticanje pretpostavki za razumijevanje glavnih pravaca ontologije i njihovog utjecaja na suvremenu filozofijsku misao.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Uvod u nastavni sadržaj i uputa u metode rada. Pregled nastavnih jedinica.
2.	Heideggerov problem ontološke razlike
3.	Bitak i Ništa. Problem metafizike u diskursu modernog mišljenja.
4.	Heideggerova fundamentalna ontologija
5.	Značenje filozofije kao "univerzalne fenomenološke ontologije". Ontološko razumijevanje vremena i fenomenologija.
6.	Moderna filozofija i kritka metafizike. Kritika ontologije i mogućnosti ishodišta metafizike.
7.	Sartreova koncepcija ontologije i Marcelovo razumijevanje egzistencije
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Ontologija i filozofija u Jaspersovoj filozofiji egzistencije.
10.	Ontološki aspekti Foucaultovog tematiziranja odnosa znanja i društva. Fenomenološki kontekst socijalne epistemologije.
11.	Kriza znanja i kriza društva. Filozofija i zbilja. Filozofja i društvo u epistemološkom razmatranju.
12.	Fenomenološko zasnivanje socijalne epistemologije. "Fenomenološka epistemologija" i kritika ontologije.
13.	Problem stranog i de-ontologizacija filozofije
14.	Wittgensteinova kritika ontologije i tematiziranje jezika u "epistemološkom okretu"
15.	Pregled nastavnog sadržaja i rekapitulacija rezultata u nastavi.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

18.

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja, vježbe i seminarski radovi Metoda: tekstualna analiza kroz heuristički vođene rasprave
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće ocjeni (%)
1.	Aktivnost na predavanjima	5	5%
2.	Aktivnost na vježbama	15	15%
3.	Najmanje dva seminarska rada	30	20%
4.	Parcijalni ispit	10	20%
5.	Završni ispit	40	40%
	Ukupno: _____bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

1. U obzir se uzima aktivno učešće studenata u segmentu nastavnikovih predavanja: kvalitet njegove pripremljenosti (ovladavanje prethodnim gradivom), razina razumijevanja i upućenosti kod upita i komentara, kritička sposobnost.
2. Spomenuti elementi aktivnosti na predavanjima će pogotovo doći do izražaja na vježbama i zbog toga će biti više vrednovani.
3. Imajući u vidu specifičnost struke, pisanje seminarskih radova kao način obućavanja u akademskom pisanju i stjecanja neophodnog znanja za stručni rad ima posebnu važnost.
4. Test koji sadrži teme koje su bile problematizirane tokom semestra.
5. Završni ispit je također test u kojem se nastoji procjeniti ukupno postignuće studenta u ovladavanju nastavnim sadržajima.Test će obuhvatati teme predavanja i literature koja je data studentima.

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;

	f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. Nicolai Hartmann, *Novi putevi ontologije* 2. Wilhelm Dilthey, *Izgradnja istorijskog svijeta u duhovnim naukama* 3. Friedrich Nietzsche, *Tako je govorio Zarathustra* 4. Jean Paul Sartre, *Bitak i ništa* 5. Gabriel Marcel, *Bivstvovanje i imanje* 6. Martin Heidegger, *Bitak i vrijeme* 7. Karl Jaspers, *Filozofija* 8. Michel Foucault, *Riječi i stvari* 9. Edmund Husserl, *Kriza evropskih znanosti i transcendentalna fenomenologija* 10. Ludwig Wittgenstein, *Tractatus logico-philosophicus*
	Dodatna 1. Karl-Otto Apel, *Transformacija filozofije* 2. Manfred Frank, *Konditio moderna* 3. Maurice Merleau-Ponty, *Fenomenologija percepcije* 4. Manfred Frank, *Kazivo nekazivo* 5. Samir Arnautović, *Filozofijska ishodišta moderne* 6. Samir Arnautović, *Transcendentalna filozofija i odrednice moderne*
Napomene	Ukoliko u toku semestra bude organiziranih znanstvenih skupova i događaja koji na relevantan način tematiziraju filozofiju, studenti će u sudjelovati u njima, uz kompenzaciju za nastavne sate. Time će biti znatno obogaćen studijski sadržaj, a studenti će dobiti priliku uputiti se u realno sudjelovanje u akademskom životu i radu. Po potrebi određeni tematski sadržaji bit će rađeni zajedno sa studentima koji slušaju predmete *Ontologija* I/2 i II/2, radi efikasnosti nastave i potpunije obrađenosti nastavnog programa.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	**Filozofija za djecu (P4C) 2**				
Šifra/kod	FIL FIL 110	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni (unutarnja i vanjska lista)	ECTS	9
Ciklus studija	Prvi (I.)	Semestar	Drugi (II.)	Ak. godina	2019./20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1 sat; seminar/hospitovanje: 1 sat; vježbe____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Projekat označava razvijanje razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (predlažemo uvođenje ovog predmeta u 7., 8. i 9. razred osnovne škole, ali i vrtiće), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. Filozofija za djecu (P4C) je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u ljetnjem semestru što temeljitije kroz praksu u predškolskom, osnovnom i srednješkolskom obrazovanju uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju Filozofiju za djecu (P4C) kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko, kreativno i skrbno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.				

Ishodi učenja	Znanje: polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja kroz praksu; polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Vještine: polaznici vješto ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju; polaznici razumiju i vješto vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu; Kompetencije: polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju, razvijaju zaključivanje uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Izgradnja kritičkog, kreativnog i skrbnog mišljenja od kindergartena preko osnovne i srednje škole do fakulteta
2.	Children's BOOK of Philosophy: An introduction to the world's great thinkers and their big ideas. Penguin Random House, 2015.
3.	Evaluacija filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u kindergartenu uz radionice sa djecom. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i odgajateljem unutar kuće);
4.	Evaluacija filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u kindergartenu uz radionice sa djecom. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i odgajateljem unutar kuće);
5.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
6.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
7.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitovanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).

10.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitovanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).
11.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitovanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).
12.	Hawajski program P4C
13.	Hawajski program P4C
14.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
15.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja uz hospitovanje uz instrukcije predmetnog nastavnika i odgajatelja, odnosno razrednika i profesora filozofije u školi.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	polusemestralni pismeni	20	20
2.	završni semestralni pismeni	20	20
3.	hospitovanje: kindergarten, osnovna i srednau škola	45	45
4.	radionica sa djecom	15	15
5.			
	Ukupno: 100 bodova		100%

	Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Polusemestralni pismeni 20 %; završni semestralni pismeni 20 %; hospitovanje 45 % (po 15 % za kindergarten, osnovnu i srednju školu); radionica sa djecom 15 %. Napomena: Nabaviti prijeko potrebnu nedostajuću literaturu **(boldirano).**
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* **Children's BOOK of Philosophy: An introduction to the world's great thinkers and their big ideas.** Penguin Random House, 2015. **History, Theory and Practice of Philosophy for Children** **International Perspectives** Edited by Saeed Naji, Rosnani Hashim. 2017, str. 232 **Philosophy for Children** **Theories and praxis in teacher education** Edited by Babs Anderson © 2017 – Routledge, str . 154 **Philosophy for Young Children** **A Practical Guide** By Berys Gaut, Morag Gaut © 2012 – Routledge, str. 128.
	Dodatna *Dječja psihologija*. Zagreb: Naklada Slap (udžbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda); Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children).
Napomene	Posljednja izmjena: 30. 09. 2019.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	**Historija istočnih filozofija II**				
Šifra/kod	FIL FIL 212 FIL FIL 108	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Broj ECTS kredita: 7 DP. 4 FIL. SOC. 5
Ciklus studija	Prvi (I) Prvi (I)	Semestar	Drugi (II) Četvrti (IV)	Ak. godina	2019./20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; vježbe_____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Studenti prate ciklus predavanja iz **osnova arapsko-islamske filozofije** u ljetnjem semestru, gdje se svaki od uključenih modela mišljenja nastoji promatrati u sklopu njihovih osnovnih škola i predstavnika – povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama. U toku semestra student je obavezan da pročita pet djela po vlastitom odabiru tijekom ljetnjeg semestra koja su se u izvodima ili cjelovito obrađivala na seminarima, kao osnovnu kritičku literaturu o njima koja je navedena u ovom programu – uz obavezu da u dogovoru sa nastavnikom napiše seminarski rad na zadanu temu.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Tijekom trajanja ljetnjeg semestra **uvod u islamsku filozofsku tradiciju i osnovne škole i predstavnike** (značenje i koncept filozofije u islamu, definicija, izvori, metodologija, faktori utjecaja na nastanak, područja interesovanja islamske filozofije i njen odnos sa drugim islamskim naukama; grčka i sirijska pozadina te indijsko i perzijsko zaleđe i utjecaj). Potom, već na samom kraju da mu se ponudi **pregled prinosa autora sa ovih prostora (islamska misao u**				

	Bosni i Hercegovini i Balkanu). Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija), nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Ishodi učenja	Znanje: u današnjoj prevalirajućoj kakofoniji u pogledu ove tradicije student zna modele mišljenja unutar arapsko-islamske filozofske tradicije, kao i temeljne škole i predstavnike. Vještine: vješto razaznaje islamsko filozofsko mišljenje od ideoloških redukcionizama i nagrđivanja, tj. univerzalizam i pluralizam islamskih modela mišljenja vs. partikularizma i ekskluzivizma ideološkog sektašenja. Kompetencije: student je u stanju graditi vlastiti kritički odnos i uspoređivati arapsko-islamsku filozofiju sa zapadnjačkim modelima mišljenja, povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama, te je upoznat sa prinosima istoj autora sa ovih prostora.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	**Islamska filozofija** Značenje i koncept filozofije u islamu i rana povijest islamske teologije i počeci filozofske problematike (S.H. Nasr & Oliver Leaman, eds., History of Islamic Philosophy)
2.	**Istočna i zapadna islamska skolastika:** a) Rani islamski filozofi na Istoku (al-Kindī, al-Fārābī, Ibn Sīnā/Avicenna, Muhammed ibn Zekerijjā' ar-Rāzī, Braća čistote/Ihwānu-s-Safā', Ibn Miskawajh, Abū Hāmid al-Gazzālī) b) Islamski filozofi u al-Andalusu (Ibn Masarra, Ibn Bādždža/Avempace, Ibn Tufayl, Ibn Rushd, Ibn Sab'īn, Ibn Khaldūn) (M. Sharif, H. Corbin, H. Daiber i drugi)
3.	**Protuslovlje između al-Gazzālījeve i Ibn Rušdove/Averroesove filozofije:** sukob mišljenja u svjetlosti vjere i razuma (razmatranje središnjih pitanja dva Tahāfuta)
4.	**Alfarabi i utemeljenje islamske političke filozofije (M. Mahdi)** **Nauka o državi i povijesti (Ibn Haldūn)** **Politički aspekti islamske filozofije (C.E. Butterworth)**
5.	**Uvod u sufijsku tradiciju** ('Ajn al-Kudāt al-Hamadānī, Šihābu-d-Dīn Suhrawardī i iluminacionistička tradicija – hikmat al-ishrāk, Ibn 'Arabī i ideja «jedinstva u mnoštvu» - al-wāhidijja) (S.H. Nasr & M. Aminrazavi; M. Lings)
6.	**Predstavnici kasnije islamske filozofije (at-Tūsī, Mīr Dāmād, Mullā Sadrā Shirāzī) i ši'itska duhovnost (H. Corbin)**
7.	**Jevrejska filozofska tradicija u islamskom kulturnom svijetu** (Saadiah Gaon al-Fayyumi, Ibn Gabirol, Judah Halevi, Maimonides, Rabbi Levi ben Gershom/Gersonides) (L.E. Goodman)
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata

9.	**Moderne interpretacije islamske filozofije na Zapadu** (H. Hanafi)
10.	**Suvremena islamska filozofija** (O. Leaman)
11.	**Islamska misao u Bosni i Hercegovini** Abdullah-efendija Bosnawi, Tumačenje dragulja Poslaničke mudrosti (R. Hafizović) Hasan Kafija Pruščak (A. Ljubović & F. Nametak)
12.	**Derviški redovi u Bosni i Hercegovini** (Dž. Ćehajić)
13.	**Filozofija S. H. Nasra** (W.C. Chittick i N. Kahteran)
14.	**Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea (Ian Almond)** **Novi orijentalisti: postmoderna predstavljanja islama od Foucaulta do Baudrillarda** (Id.)
15.	**Suvremeni predstavnici islamske i uporedne filozofije** (SPh 62, 2/2016)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanje nastavnika i rad u seminaru sa studentima
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	polusemestralni pismeni	25	25
2.	seminarski rad i prezentacija	20	20
3.	završni semestralni pismeni	25	25
4.	prisustvo na nastavi	30	30
5.			
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

	• Seminar 20 %, drugi seminar 20 %, polusemestralni pismeni 25 %, završni semestralni pismeni 25 %, prisustvo na nastavi 30 %. Napomena:
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. John I. Esposito, *Što bi svatko trebao znati o islamu*, FFDI, Zagreb, 2003. 2. S. H. Nasr, *Srce islama: trajne vrijednosti za čovječanstvo*, "El-Kalem", Sarajevo, 2002. 3. M. M. Sharif, *Historija islamske filozofije*, tom I i II, "August Cesarec", Zagreb, 1988. (alternativno) 4. S. H. Nasr, *Tri muslimanska mudraca*, "El-Kalem", Sarajevo, 1993. 5. Ebu Hamid al-Gazali, *Nesuvislost filozofa*, Zagreb, 1993. (alternativno); 6. Ibn Rušd/Averroes, *Nesuvislost nesuvislosti*, "Naprijed", Zagreb, 1988. (alternativno). 7. Ian Almond, *Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea*, El-Kalem, Sarajevo, 2019. 8. Nevad Kahteran, *Rumijeva filozofija Ljubavi*, BTC Šahinpašić, Sarajevo, 2007.
	Dodatna 1. Seyyed Hossein Nasr & Oliver Leaman (eds), *History of Islamic Philosophy*, Routledge, London & New York, 1996. 2. Hans Daiber, *Borba za znanjem u islamu: neki historijski aspekti*, "Kult B", Sarajevo, 2004. 3. Hans Daiber, *Islamska filozofija: inoviranje i posredovanje između grčke i srednjovijekovne europske misli*, "Kult B", Sarajevo, 2007. 4. Oliver Leaman, *Izgubljeno u prijevodu: eseji iz islamske i jevrejske filozofije*, "Buybook", Sarajevo, 2004. 5. Amir Ljubović, *Logička djela Bošnjaka na arapskom jeziku*, Orijentalni institut u Sarajevu, 1996.

	6. *Hasan Kafi Pruščak*, El-Kalem, Sarajevo, 2015. 7. Osman Bakar & Cheng Gek Nai, *Islam i konfucijanstvo: civilizacijski dijalog*, El-Kalem, Sarajevo, 2018. 8. Nevad Kahteran (ed.), *Platforma za islamsko-konfucijansko-daoistički dijalog na Balkanu*, ITD Sedam, Sarajevo, 2010.
Napomene	Zadnja izmjena: 30. 09. 2019. godine

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	**Filozofija za djecu (P4C)**				
Šifra/kod	FIL FIL 416	Status (obavezni ili izborni)	Izborni (unutarnja i vanjska lista)	ECTS	3
Ciklus studija	Drugi (II.)	Semestar	Semestar: Drugi (II.)	Ak. godina	2019/20
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1; seminar 1; vježbe_____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Projekat označava razvijanje razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (predlažemo uvođenje ovog predmeta u 7., 8. i 9. razred osnovne škole, ali i vrtiće), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. Filozofija za djecu (P4C) je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije teorijski uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju Filozofiju za djecu (P4C) kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko, kreativno i skrbno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.				

Ishodi učenja	Znanje: polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja; polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja Vještine: polaznici vješto ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu; polaznici razumiju i vješto vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu; Kompetencije: polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu, razvijaju zaključivanje uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Refleksivni model edukacije. Pojam kritičkog mišljenja. Kompleksno mišljenje. Stimulus i agenda. Zajednica istraživača (Lipman, Dewey).
2.	Barijere prema kritičkom mišljenju. Emotivno i kognitivno djelovanje. Vještina slušanja.
3.	Odgovor i argument. Zajednica filozofskog istraživanja (McCall). Koncept relevantnosti.
4.	Kolbergove faze moralnog razvitka. Prevazilaženje subjektivizma, dogmatizma i relativizma.
5.	Evaluacija filozofije za djecu.
6.	Vještina čitanja. Kvadrat pitanje (Cam). Postavljanje i biranje pitanja.
7.	Uloga jezika. Idealni jezik u filozofiji za djecu. Vještina definiranja. Ekspertski timovi.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Objašnjenje, primjer i argument. Konceptualiziranje argumenta. Standardi koncepta.
10.	Principi sokratovskog ispitivanja (Brenifier).
11.	Vještina pisanja i interpretacije. Hermeneutika za djecu.
12.	Postavljanje ishoda radionice. Blum-Andersonova taksonomija.
13.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu.

14.	Hawajski program P4C
15.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika, seminari i hospitovanja
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	polusemestralni pismeni	25	25
2.	završni semestralni pismeni	25	25
3.	prisustvo na nastavi	30	30
4.	seminarski rad i prezentacija istog	20	20
5.			
	Ukupno:100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Polusemestralni pismeni 25 %; završni semestralni pismeni 25 %; prisustvo na nastavi 30 %; seminarski rad i prezentacija istog 20 %.

Napomena: Nabaviti nedostajuću prijeko potrebnu literaturu.

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Literatura	*Obavezna* The Routledge International Handbook of Philosophy for Children (Eds by Maughn Rollins Gregory, Joanna Haynes, Karin Murris, © 2017 – Routledge, 266 strana). Thomas Jackson, GENTLY SOCRATIC INQUIRY (PDF). Journal Educational Perspectives (PDF).
	Dodatna *Đurđica Crvenko (2006.). Priručnik za metodiku nastave filozofije, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za filozofiju (uždbenik iz metodike nastave filozofije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za pedagogiju). *Jean-François Lyotard (1988.), Postmoderna protumačena djeci (Le Postmoderne expliqué aux enfants); *Filozofija za otroke: kritično mišljenje, etična raziskovanja Jaz in drugi (Program osnovnoškolskega izobraževanja) (2006.) Učni načrt za izbirni predmet, Ministarstvo za šolstvo in šport, Ljubljana: Zavod RS za šolstvo; *Lipman, M (2003), Thinking in Education, Cambridge University Press; *Marinković, J. (1981.). Utemeljenost odgoja u filozofiji. Zagreb: Školska knjiga; *Marinković, J. (1990). Filozofija kao nastava. Zagreb: HFD; *Marinković, J. (2008.). Metodika nastave filozofije. Zagreb: Školske novine; *Ross Vasta, Marshall M. Haith, Scott A. Miller (2004.). Dječja psihologija. Zagreb: Naklada Slap (udžbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda); Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children).
Napomene	Posljednja izmjena: 30. 09. 2019. godine

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	*Historija filozofije I/2*				
Šifra/kod	FIL FIL 102	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	7
Ciklus studija	I	Semestar	II	Ak. godina	2019/20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položena *Historija filozofija I/1*				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Damir Marić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 63 E-mail:damir.maric@ff.unsa.ba Telefon: 253 123	Termin konsultacija	ponedjeljak, 9-10 srijeda, 9-11 petak, 9-11	
Saradnik	Ime i prezime	v.ass.dr. Džana Rahimić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 67 E-mail: dzana.rahimic.buzo@ff.unsa.ba Telefon: 253 127	Termin konsultacija	ponedjeljak, 11-14 utorak, 12-14	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar_____; vježbe 3				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predavanja će krenuti razmatranjem "sokratovskih škola", pri čemu će se obratiti pažnja na sličnosti i razlike sa Sokratovom filozofijom. Najveći dio vremena u ovom semestru biće posvećeno Platonu i Aristotelu. Detaljnije će se govoriti o njihovom doprinosu u različitim oblastima filozofije (u epistemologiji, metafizici, etici, psihologiji itd.). Više pažnje u razdoblju helenističko-rimske filozofiji biće povećeno stoicizmu, skepticizmu i epikurejstvu, i na kraju semestra neoplatonizmu. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa najznačajnijim filozofskim problemima u djelima Platona i Aristotela, „sokratovskih škola“, te u helenističko-rimskoj filozofiji.				
Ishodi učenja	Nakon položenog ispita studenti će moći: ➢ razumjeti filozofske probleme u periodu od „sokratovskih škola“ do Platona i Aristotela				

	➢ moći će kritički promišljati filozofske postavke ovog povijesnog perioda ➢ omogućit će im razumjevanje filozofskog utjecaja ovog povijesnog perioda na kasniju filozofiju ➢ moći će kritički promišljati vezu ovog povijesnog perioda na današnju filozofiju

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Sokratovske škole: kirenska, kinička i megarska. Aristip, Antisten, Diogen, Euklid.
2.	Platon: Biografija i bibliografija.
3.	Platon: epistemologija. Znanje kao sjećanje.
4.	Platon: metafizika. Teorija ideja. Ideje i materijalni svijet.
5.	Platon: kozmologija. Demiourgos, svjetska duša, materija, čovjek
6.	Aristotel: Biografija i bibliografija
7.	Aristotel: logika i metodologija. Mjesto logike u Aristotelovoj filozofiji. Kategorije.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Aristotel: prva i druga filozofija (metafizika i fizika). Određenje prve filozofije. Problem supstancije. Odnos teologije i ontologije.
10.	Aristotel: psihologija. Određenje i vrste duše kod Aristotela.
11.	Aristotel: etika. Šta je vrlina. Etičke i dianoetičke vrline.
12.	Stoicizam: Zenon iz Kitiona. Fizika, etika, logika.
13.	Epikurejstvo: Učenje o atomima. Dobro i zlo.
14.	Skepticizam: razlozi za uzdržavanje od izricanja sudova. Ataraksija.
15.	Neoplatonizam: Plotin: Jedno i emanacije Jednog.

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Testovi i permanentno praćenje	20	20%
2.	Seminarski rad	15	15%
3.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	15	15%
4.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Testovi i permanentno praćenje: pismena i usmena provjera znanja
- Seminarski rad: student je dužan u toku semestra uraditi kraći pismeni rad (7 – 10 stranica), usmena provjera znanja (obavezna, dodatna i preporučena literatura)
- Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature
- Završni ispit: pismena i usmena provjera znanja

Napomena:

Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;

	c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	**Obavezna literatura:** 1. W. Windelband, *Povijest filozofije I* 2. F. Koplston, *Istorija filozofije I* 3. M. N. Đurić, *Istorija helenske etike* 4. Diogen Laertije, *Životi i mišljenja istaknutih filozofa* 5. Platon, *Fedon*; *Država*; *Timej* 6. Aristotel, *Metafizika* (prijevod T. Ladan) 7. P. Gregorić i F. Grgić (eds.), Aristotelova *Metafizika*, samo prva dva teksta, str.33- 93. 8. P. Gregorić i F. Grgić, M. Hudoletnjak Grgić (eds.), *Helenistička filozofija*, samo prvo poglavlje, str. 1-29.
	Dodatna 1. *Filozofijski riječnik* u redakciji Vladimira Filipovića
Napomene	• Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja, kao i na drugim javnim manifestacijama koje na stručan način tematiziraju filozofske probleme. Imajući u vidi navedeno bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019./2020. godini.

UNIVERZITET U SARAJEVO
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	*Historija filozofije II/2*				
Šifra/kod	FIL FIL 201	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	I	Semestar	IV	Ak. godina	2019/20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položena *Historija filozofije I/1* i *Historija filozofije I/2*				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Damir Marić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 63 E-mail:damir.marić@ff.unsa.ba Telefon: 253 123	Termin konsultacija	ponedjeljak, 9-10 srijeda, 9-11 petak, 9-11	
Saradnik	Ime i prezime	v.ass.dr. Džana Rahimić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 67 E-mail: dzana.rahimic.buzo@ff.unsa.ba Telefon: 253 127	Termin konsultacija	ponedjeljak, 11-14 utorak, 12-14	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3; seminar_____; vježbe 3;				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Detaljnije će se obraditi filozofije značajnih mislilaca poput Leibniza, Spinoze, Berkeleyja, Humea, pri čemu će se ukazivati na sličnosti i razlike u mišljenju ovih, kao i filozofa koji su obrađivani u prethodnom semestru. Također će se ukazati na ključne odrednice mišljenja ovog perioda. Pred kraj semestra obratiće se više pažnje na filozofiju prosvjetiteljstva. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na seminarima, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj predmeta je upoznati studente sa najznačajnijim filozofskim problemima u djelima Leibniza, Spinoze, Berkeleyja, Humea i prosvjetiteljstva.				
Ishodi učenja	Nakon položenog ispita studenti će moći: ➢ razumjeti filozofske probleme srednjovjekovne filozofije, filozofije renesanse, novovjekovnog empirizma i racionalizma, te filozofije prosvjetiteljstva ➢ moći će kritički promišljati filozofske postavke iz ovog povijesnog perioda ➢ razumjeće filozofski utjecaj srednjovjekovne filozofije, filozofije renesanse, empirizma, racionalizma i filozofije prosvjetiteljstva na kasniju				

	filozofiju ➢ moći će kritički promišljati vezu i utjecaj ovog perioda filozofije na današnju filozofiju

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Leibniz: Biografija i bibliografija
2.	Leibniz: matematika i filozofija
3.	Leibniz: Monadologija
4.	Spinoza: Biografija i bibliografija
5.	Spinoza: Bog ili priroda. Spoznaja
6.	Spinoza: Etika
7.	Berkeley: Biografija i bibliografija
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Berkeley: napad na materijalnu supstanciju. Solipsizam i Bog
10.	Hume: Biografija i bibliografija
11.	Hume: empirizam
12.	Hume: uzrok i posljedica
13.	Prosvjetiteljstvo
14.	Društveni, kulturni i povijesni kontekst nastanka prosvijetiteljstva. Voltaire i Rousseau.
15.	Ostali važniji predstavnici prosvijetiteljstva. Generalni utjecaj prosvijetiteljstva.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Testovi i permanentno praćenje	20	20%
2.	Seminarski rad	15	15%
3.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	15	15%
4.	Završni ispit	50	50%
5.			
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Testovi i permanentno praćenje: pismena i usmena provjera znanja
- Seminarski rad: student je dužan u toku semestra uraditi kraći pismeni rad (7 – 10 stranica), usmena provjera znanja (obavezna, dodatna i preporučena literatura)
- Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature
- Završni ispit: pismena i usmena provjera znanja

Napomena:

	Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	**Obavezna literatura:** 1. B. Petronijević, *Istorija novije filozofije* 2. D. Pejović, *Francuska prosvjetiteljska filozofija* 3. G. W. Leibniz, *Monadologija* 4. B. Spinoza, *Etika* 5. G. Berkeley, *Rasprava o principima ljudske spoznaje* (ili *Tri dijaloga između Hilasa i Filonusa*) 6. D. Hume, *Istraživanje o ljudskom razumu*
	Dodatna 1. *Filozofijski riječnik* u redakciji Vladimira Filipovića
Napomene	• Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja, kao i na drugim javnim manifestacijama koje na stručan način tematiziraju filozofske probleme. Imajući u vidi navedeno bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019./2020. godini.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

<table>
<tr><td>Odsjek</td><td colspan="5">Filozofija</td></tr>
<tr><td>Naziv kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Platonova filozofija: suvremene interpretacije</td></tr>
<tr><td>Šifra/kod</td><td></td><td>Status (obavezni ili izborni)</td><td>Obavezan</td><td>ECTS</td><td></td></tr>
<tr><td>Ciklus studija</td><td>II</td><td>Semestar</td><td>II</td><td>Ak. godina</td><td>2019/20.</td></tr>
<tr><td>Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Položen predmet Sokratesova filozofija: suvremene interpretacije iz I semestra studija.</td></tr>
<tr><td>Jezik izvođenja nastave</td><td colspan="5">Bosanski, hrvatski, srpski jezik</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nastavnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">Prof. dr. Damir Marić</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td colspan="2">Kabinet: 63
E-mail: damir.marić@ff.unsa.ba
Telefon: 253 123</td><td>Termin konsultacija</td><td>ponedjeljak, 9-10
srijeda, 9-11
petak, 9-11</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Saradnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td colspan="2">Kabinet:
E-mail:
Telefon:</td><td>Termin konsultacija</td><td></td></tr>
<tr><td>Sedmični broj kontakt sati</td><td colspan="5">predavanja 1; seminar_____; vježbe 1</td></tr>
<tr><td>Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Deteljnije će se govoriti o novijim interpretacijama Platonove filozofije, a naročita pažnja će se posvetiti novijim tumačenjima Platonove teorije ideja, epistemologiji, etici, političkoj filozofiji, kozmologiji i nepisanim učenjima.

Studenti su dužni pročitati Platonova djela koja se budu obrađivala na predavanjima i vježbama, kao i prateću sekundarnu literaturu.</td></tr>
<tr><td>Cilj kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa interpretacijama Platonove filozofije nastalim nekoliko posljednjih decenija.</td></tr>
<tr><td>Ishodi učenja</td><td colspan="5">Nakon položenog ispita studenti će moći:
➢ Razumjeti filozofske probleme Platonove filozofije proizašle iz istraživanja u nekoliko posljednjih decenija, ali i generalno u 20. i 21. stoljeću.
➢ Moći će kritički razmišljati filozofske postavke Platonove filozofije proizašle iz novijih interpretacija.</td></tr>
</table>

	➢ Razumjeće filozofski utjecaj novijih interpretacija Platonove filozofije. ➢ Moći će kritički promišljati eventualnu vezu novih interpretacija Platonove filozofije na suvremeno mišljenje.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Teorija ideja
2.	Teorija ideja
3.	Teorija ideja
4.	Teorija ideja
5.	Platonova epistemologija
6.	Platonova epistemologija
7.	Platonova etika i politička filozofija
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Platonova etika i politička filozofija
10.	Platonova etika i politička filozofija
11.	Platonova etika i politička filozofija
12.	Platonova kozmologija
13.	Platonova kozmologija
14.	Platonovo nepisano učenje
15.	Najnovije interpretacije Platonove filozofije
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja, vježbe, seminari, samostalni zadaci, istraživanje.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Esej	30	30%
2.	Dolasci na nastavu i aktivno učešće	20	20%
3.	Završni ispit	50	50%
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Esej
- Dolasci na nastavu i aktivno učešće: postavljanje pitanja, diskusije i kritički osvrti na predavanja i vježbe, te korištenje pripremljene literature
- Završni ispit: pismena provjera znanja

Napomena:

Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

	e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	*Obavezna* 1. Platonovi dijalozi srednjeg i kasnog perioda, a prije svega: *Fedon*, *Država* i *Parmenid* (bilo koje izdanje); 2. W. C. K. Guthrie, *A History of Greek Philosophy*, vol. 4: Plato, The *Man and his Dialogues: Earlier Period*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000 (prvo izdanje 1975); ili prijevod W. C. K. Guthrie, *Povijest grčke filozofije* 4, Naklada Jurčić, Zagreb, 2007; 3. W. C. K. Guthrie, *A History of Greek Philosophy*, vol. 5: The Later Plato and the Academy, Cambridge University Press, Cambridge, 2001 (prvo izdanje 1978); ili prijevod W. C. K. Guthrie, *Povijest grčke filozofije* 5, Naklada Jurčić, Zagreb, 2007; 4. W. D. Ross, *Plato's Theory of Ideas*, Clarendon Press, Oxford, 1951, ili prijevod W. D. Ross, *Platonova teorija ideja*, KruZak, Zagreb, 1998; 5. H. Krämer, *Platonovo utemeljenje metafizike: studija o Platonovu nepisanom učenju i teorija počela*, Demetra, Zagreb, 1997: 6. B. Šijaković (ed.) *Agrafa dogmata: Aspekti Platonovog nepisanog učenja*, Luča XX/2 (2003), Nikšić, 2004;
	Dodatna i preporučena literatura: G. Fine (ed.), *Plato 1: Metaphysics and Epistemology*, Oxford University Press, Oxford, 1999, poglavlja 5, 6 i 7 (str.143 - 214); 2. R. Kraut (ed.), *The Cambridge Companion to Plato*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, poglavlje 9 i 12 (str. 277 – 310 i 365 – 396); 3. R. J. Fogelin, "Three Platonic Analogies", *The Philosophical Review* 80 (1970), 371 - 382; 4. K. M. Sayre, *Plato's Late Ontology: A Riddle Resolved*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1983; 5. C. Kahn, *Plato and the Socratic Dialogue: The Philosophical Use of a Literary Form*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, (prvo izdanje 1996), poglavlje 11 (str. 329 -370) 6. C. Gill & M. M. McCabe (eds.), *Form and Argument in Late Plato, Clarendon*

	Press, Oxford, 2000, poglavlja 1 i 2 (str. 5 – 78); 7. A. Nehamas, *Virtues of Authenticity: Essays on Plato and Socrates*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1999, poglavlja 9 i 10 (str. 176 – 223); 8. D. Barbarić, *Ideja dobra: Platonova Politeia VI i VII*, prijevod s filološkim i filozofskim komentarom, Demetra, Zagreb, 1995. 9. G. Fine, "Separation", *Oxford Studies in Ancient Philosophy* 2 (1984), 31 – 87; 10. G. Vlastos, "'Separation' in Plato", *Oxford Studies in Ancient Philosophy* 5 (1987), 187 –196; 11. G. Reale, *Toward a New Interpretation of Plato*, The Catholic University of America Press,Washington D. C., 2000.
Napomene	• Ukoliko u periodu trajanja ljetnog semestra bude organiziran internacionalni filozofski simpozij smatram da bi za studente bilo od velike koristi da prisustvuju i sudjeluju u radu ovog znanstvenog događaja, kao i na drugim javnim manifestacijama koje na stručan način tematiziraju filozofske probleme. Imajući u vidi navedeno bit će potrebno obezbijediti kompenziranje prisustva skupu za nastavne sate, a sve s ciljem da studenti u nastavnom i akademskom smislu dobiju bogatiji sadržaj u akademskoj 2019./2020. godini.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	*Prava životinja: moralni status životinja u historiji filozofije*				
Šifra/kod	FIL FIL 414	Status (obavezni ili izborni)	Izborni	ECTS	3
Ciklus studija	II	Semestar	II	Ak. godina	2019/20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Damir Marić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 63 E-mail: damir.marić@ff.unsa.ba Telefon: 253 123	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1; seminar_____; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Od sredine sedamdestih godina prošlog stoljeća problem našeg postupanja prema životinjama postaje važana tema etičkih rasprava. Međutim, taj problem ima dugu povijest koja seže u antičku Grčku. Stoga će se na predavanjima i vježbama posebna pažnja posvetiti početcima promišljanja moralnog statusa životinja u antičkoj filozofiji, a zatim će se pratiti razna stajališta kroz historiju filozofije sve do najuticajnijih suvremenih stajališta Petera Singera i Toma Regana. Studenti su dužni pročitati djela koja se budu obrađivala na vježbama, kao i navedenu literaturu koja se njima bavi.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa problemom moralnog statusa životinja kroz historiju filozofije.				
Ishodi učenja	1. Studenti će znati i razumjeti problem moralnog statusa životinja od antičke Grčke do danas. 2. Studenti će znati uticaj suvremenih interpretacija moralnog statusa životinja na društvenu zbilju.				

	3. Studenti će znati i razumjeti važnost moralnog statusa životinja u suvremenom društvu. 4. Studenti će znati smisao i vrijednost moralnog statusa životinja u današnjem društvu. Vještine: 1. Studenti će vješto prepoznavati i prosuditi moralni status životinja u suvremenom svijetu. 2. Studenti će vješto primjeniti znanja iz ovog predmeta u svrhu poboljšanja moralnog status životinja u 21. stoljeću. Kompetencije: 1. *Obrazovne kompetencije*: studenti će moći kritički promišljati filozofske postavke o moralnom statusu životinja kao i eventualnu vezu između suvremenih teorija sa teorijama u antičkoj Grčkoj. 2. *Znanstvene kompetencije*: studenti će moći u ovoj oblasti humanističkih znanosti aktivno sudjelovat u znanstveno-istraživačkom radu, u europskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu. 3. *Istraživačke kompetencije:* studenti će moći samostalno vršti istraživanja o moralnom statusu životinja i objavljivati vlastite radove u znanstvenim časopisima. 4. *Analitičke kompetencije*: studenti će moći analizirati moralni status životinja i formulirati jasnu i preciznu argumenaciju vezanih za datu oblast. *Komunikacijske kompetencije*: promovira razumijevanje istine u društvenom kontekstu kao i racionalno argumentiranje u raspravama.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	**Moralni status životinja u antici**: grčka religija, orfici, Pitagora i pitagorejci
2.	**Moralni status životinja u antici**: Empedokle, Platon, Aristotel
3.	**Moralni status životinja u antici**: Teofrast, kinici, helenistički filozofski pravci
4.	**Moralni status životinja u antici:** Plutarh i Porfirije
5.	**Moralni status životinja u srednjem vijeku:** Augustin i Toma Akvinski

6.	**Moralni status životinja od Descartesa do 20. stoljeća:** Descartes, Montaigne, Leibniz, Hume
7.	**Moralni status životinja od Descartesa do 20. stoljeća:** La Mettrie, Rousseau, Voltaire, Kant, Schopenhauer
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	**Moralni status životinja od Descartesa do 20. stoljeća** Bentham, Darwin, Salt
10.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću:** Peter Singer, speciesizam i utilitarizam
11.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću:** Peter Singer, speciesističke prakse, eksperimentiranje na životinjama i industrijski uzgoj
12.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću:** Tom Regan i prava životinja, kumulativni dokaz za prava životinja
13.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću:** Tom Regan, kritika utilitarističke pozicije, moralni djelatnici i moralni pacijenti, subjekt života, abolicija eksploatacije životinja
14.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću**: Nova filozofska promišljanja moralnog statusa životinja: Rollin, Sapontzis, deGrazia, Rachels, Pluhar, Linzey, Carruthers, Dombrowski
15.	**Moralni status životinja u 20. i 21. stoljeću:** Gary Francione, dobrobit ili prava životinja
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se izvoditi u obliku interaktivnih predavanja i vježbi. Oblici: predavanja i vježbe

<table>
<tr>
<td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td>
<td>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:
<table>
<tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Završni ispit (pismena provjera znanja): 50% (50 bodova)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Testovi i permanentno praćenje: 20% (20 bodova)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Seminarski rad: 15% (15 bodova)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Dolasci na nastavu i aktivno učešće: 15% (15 bodova)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>
Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

studenti su dužni u toku semestra uraditi jedan kraći esej (7 – 10 stranica). Na kraju semestra se polaže pismeni ispit (u 15. sedmici nastave u semestru).
Napomena:

Da bi pristupili završnom ispitu studenti su dužni tokom nastave dostići minimalan broj bodova (55%) za svaki oblik element praćenja.</td>
</tr>
<tr>
<td>Skala ocjenjivanja</td>
<td>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</td>
</tr>
<tr>
<td>Literatura</td>
<td>1. Peter Singer, Oslobođenje životinja, IBIS, Zagreb, 1998.

2. Peter Singer, Praktična etika, IP Signature, Beograd, 2000., str. 55-82; 110-134.
3. David DeGrazia, Prava životinja, TKD Šahinpašić, Sarajevo, 2004.
4. Damir Marić, Etika i životinje, Zalihica, Sarajevo, 2010.</td>
</tr>
</table>

	Dodatna 1. Charles Patterson, *Vječna Treblinka: Naše postupanje prema životinjama i holokaust*, Genesis, Zagreb, 2005. 2. Nick Fiddes, *Meso: Prirodni simbol*, Naklada jesenski i Turk, Zagreb, 2002. 3. Joan Dunayer, *Specizam*, Dvostruka duga, Čakovec, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, 2009. 4. Erik Markus, *Vegan: Nova etika prehrane*, Biovega, Zagreb, 2003. 5. D. Marić, *Moralni status životinja u antičkoj filozofiji*, Filozofsko društvo Theoria, Sarajevo, 2014. (može se besplatno skinuti sa internet stranice: www.fdt.ba)
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Etika I				
Šifra/kod	FIL FIL 107	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	Fil.i druga studijska grupa 4
Ciklus studija	I	Semestar	IV	Ak. godina	2019//20.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Damir Marić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 63 E-mail: damir.maric@ff.unsa.ba Telefon: 033 25 31 23	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Saradnik	Ime i prezime	/			
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3	seminar_____;	vježbe 1		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Raznolikost, a i suprotstavljenost etičkih promišljanja najbolje je posmatrati preko modela etike. Četiri su osnovna tradicionalna modela etike koji i u savremenoj etici imaju raznolike recepcije. To su etika vrline, etika prirodnog zakona i prirodnih prava, utilitaristička etika i Kantova etika. Pored ovih tradicionalnih etičkih modela i njihovih savremenih interpretacija, feministička i postmoderna etika predstavljaju dva nezaobilazna modela etike. Etika se uobičajeno dijeli na normativnu etiku i metaetiku. Normativna etika odgovara na sadržajna normativna pitanja „Šta treba da činim?“ i „Šta je dobro“, a metaetika pokušava odgovoriti na semantička pitanja o značenju, epistemološka i metafizička pitanja o mogućnosti i prirodi istine u etici. Ovdje su važni sporovi oko realizma, intuicionizma, naturalizma, subjektivizma i relativizma. Odgovoriti na pitanje „Šta je etika?“ nepotpuno je i bez razmatranja problema i pravaca u primijenjenoj etici i bioetici. Ovdje izdvajamo etičke probleme abortusa, eutanazije, *in vitro* fertilizacije i surogat majčinstva, te našeg odnosa prema vanjskoj prirodi i životinjama.				

Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta da studenti i studentice ovladaju nezaobilaznim korpusom znanja o tipovima etičkih teorija, razviju etičku senzibilnost i sposobnost kritičkog mišljenja.
Ishodi učenja	Razumijevanje pojmova, ideja i principa važnih za etičko promišljanje. Uspoređivanje i pronalaženje sličnosti i razlika među pojmovima, idejama i principima etičkih pristupa. Argumentativno obrazlaganje valjanosti stanovišta i ideja. Procjenjivanje i odabiranje važnih pojmova i postupaka u rješavanju definiranih zadataka od strane profesorice. Izvršavanje zadataka uz stručno i povremeno vođstvo. Primjena komunikacije u interakciji s kolegama, kolegicama i profesoricom.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	O pojmu i podjeli etike. Modeli etičkog mišljenja. Tri ose moralnog promišljanja
2.	Etika vrline: Aristotelovo etičko učenje kao paradigmatičan model etike sreće i vrline. Etika kao praktična disciplina, veza politike i etike, koncepcija »posrećenog života« i učenje o dijanoetičkim i etičkim vrlinama. Neke savremene recepcije: O. Hoeffe
3.	Etika prirodnog zakona: Zakon i pravila kao centralni fokus moralnog života. Klasična formulacija kod Cicerona. Hugo Grotius: prevodjenje prirodnog zakona u

	teoriju ljudskih prava. Savremeno značenje: J. Finnis.
4.	Utilitaristička etika: Etičko učenje J.S. Milla. Utilitarizam pravila i postupaka, prosječni i totalni utilitarizam, odnos pravednosti i korisnosti. Savremene recepcije: R. M. Hare i teorija o dva nivoa moralnog promišljanja.
5.	Kantova i kantovske etike. Kantova etika autonomne volje. Pojam dobre volje, čistoga praktičnog uma, dužnosti, kategoričkog imperativa, autonomije i slobode. Savremena etika i Kant: kontraktualizam J. Rawlsa i etika diskursa J. Habermasa.
6.	Feministička etika. C. Gilligan *vs.* L. Kohlberg: etika brige i etika pravde. Dovođenje u pitanje nepristrasnosti i naglasak na emocijama i relacijama.A. Jaggar: zajednički imenitelj feminističkih etika. Feministička etika brige i feministička etika moći.
7.	Postmoderna etika. Kritka modernog etičkog metanarativa. Uvažavanje dvosmislenosti i raznolikosti, bezprincipjelne i neutemeljene moralnosti. Levinasova etika odgovornosti za drugog i R. Rortyevo razoružavanje etike.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Primijenjena etika i resursi tradicionalnih etika. Etika u dobu nauke i tehnologije. Nastanak bioetike kao interdisciplinarnog polja istraživanja. Pravci u bioetici. T. Beauchamp/J. Childress i četiri bioetička principa.
10.	Feministička bioetika. S. Wolf: Potreba za rekonstrukcijom bioetike u predmetu, epistemologiji i metodu istraživanja. Utjecaj feminističke bioetike na Beauchampa i Childressa.
11.	Etičke dileme abortusa i eutanazije
12.	Etički izazovi novih reproduktivnih tehnologija
13.	Ekoetika
14.	Profesionalna etika. Etika nastavništva.
15.	Morali status životinja
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<table>
<tr><td>Način izvođenja nastave
(oblici i metode)</td><td>Interaktivna predavanja, pismene zadaće na sedmičnoj bazi, izlaganja i diskusije studenata i studentica.</td></tr>
<tr><td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td><td>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

<table>
<tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>Završni usmeni ispit</td><td>50</td><td>50</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Esej</td><td>20</td><td>20</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Zadaće</td><td>20</td><td>20</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Polusemestralni test</td><td>10</td><td>10</td></tr>
<tr><td>5.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: 100bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

• Odgovarajući na tri pitanja sveukupnog gradiva.
• Pisanjem eseja na zadatu temu.
• Pismeno odgovarajući na zadato pitanje kod kuće na jednoj stranici.
• Pismenim odgovorom na jedno esejsko pitanje.

Napomena:</td></tr>
<tr><td>Skala ocjenjivanja</td><td>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</td></tr>
</table>

Literatura	*Obavezna* 1. Aristotel: *Nikomahova etika*, Beograd 1980. 2. Mil: *Utilitarizam*, Beograd 1960. 3. Kant: *Zasnivanje metafizike morala*, Beograd 1981. 4. P. Singer, *Uvod u etiku* (odabrana poglavlja), Novi Sad 2004. 5. P. Singer, *Praktična etika* (odabrana poglavlja), Beograd 2000. 6. D. Marić, *Etika i životinje*, Zalihica, Sarajevo, 2010.
	Dodatna 1. A. McIntyre, *Kratka istorija etike*, Beograd 2000.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

<table>
<tr><td>Odsjek</td><td colspan="5">Odsjek za filozofiju</td></tr>
<tr><td>Naziv kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Teorija spoznaje [EPISTEMOLOGIJA]</td></tr>
<tr><td>Šifra/kod</td><td>FIL FIL 306</td><td>Status (obavezni ili izborni)</td><td>Obavezni</td><td>ECTS</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Ciklus studija</td><td>Prvi (I)</td><td>Semestar</td><td>Šesti (VI)</td><td>Ak. godina</td><td>2019/2020.</td></tr>
<tr><td>Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Položen ispit iz nastavnog predmeta Teorija spoznaje [KLASIČNE TEORIJE SPOZNAJE], FIL FIL 303</td></tr>
<tr><td>Jezik izvođenja nastave</td><td colspan="5">Bosanski</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nastavnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">Dr. Kenan Šljivo, docent</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet: 57 / I
E-mail:kenan.sljivo@ff.unsa.ba
Telefon: 033 253 128</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2">Ponedeljak: 9-11
Utorak: 9-11
Petak: 10-12</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Saradnik</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet:
E-mail:
Telefon:</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Sedmični broj kontakt sati</td><td colspan="5">Predavanja: 3 sata; Seminar: 0 sati; Vježbe: 3 sata</td></tr>
<tr><td>Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Sadržaj predmeta se izlaže u tri sklopa. Kroz sklop 1 (pregled glavnih orijentacija u suvremenoj epistemologiji) studenti se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih epistemoloških pozicija. Kroz sklop 2 studenti se uvode u savremenu teoriju znanstvene spoznaje i problem empirijskih osnova naučne spoznaje. Kroz sklop 3 studenti se upoznati sa distinkcijom monističko-pluralističko metodološki pristup znanosti i znanstvenoj racionalnosti.</td></tr>
<tr><td>Cilj kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Osnovni cilj ovog kolegija je da studentima pruži uvid u temeljne pristupe kojeg pružaju konceptualna i doktrinarna utemeljenja spoznaje na području moderne znanosti. Epistemologija se kao znanstvena i filozofska disciplina, povezana s logikom i matematikom razlikuje od teorije spoznaje kao područja utemeljenja i praktične verifikacije isključivo kognitivnih znanosti, kako prirodnih tako i društvenih.</td></tr>
<tr><td>Ishodi učenja</td><td colspan="5">1. Razumijevanje osnovnih epistemoloških pristupa problemu znanja kroz vezu sa suvremenim logičkim teorijama
2. Razumijevanje osnovnih epistemoloških pristupa problemu znanja kroz vezu sa suvremenim matematičkim teorijama</td></tr>
</table>

	3. Razumijevanje pojma znanstvenog znanja i distinkcija spram drugih oblika racionalnosti 4. Razumijevanje odnosa internalizam i eksternalizam kao suvremenog odnosa subjekt-objekt u spoznajnom procesu 5. Razumijevanje pluralističkih metodoloških strategija

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica (Predavanja i vježbe)
1.	Tema 1. Naivni realizam. Znanstveni realizam. Naturalizam. Pregled glavnih orijentacija u teoriji spoznaje.
2.	Tema 2. Senzualizam. Skepticizam. Solipsizam
3.	Tema 3. Klasični i moderni racionalizam. Transcendentalizam.
4.	Tema 4. Liberarni empirizam. Konstruktivizam
5.	Tema 5. Fizikalizam. Fenomenalizam. Pragmatizam. Marksizam
6.	Tema 6. Internalizam. Eksternalizam. Skepticizam
7.	Tema 7. Struktura znanstvene spoznaje. Savremena teorija znanstvene spoznaje
8.	**Polusemestralna provjera znanja studenata** **TEST #1**
9.	Tema 8. Nova slika znanosti.
10.	Tema 9. Pojam znanstvene paradigme.
11.	Tema 10. Epistemološki anarhizam. Teorijski i metodološki pluralizam.
12.	Tema 11. Problem regresa i opravdanja/utemeljenja iskustva.
13.	Tema 12. Priroda iskustva.
14.	Tema 13. Znanost i pitanje odgovornosti za budućnost svijeta.
15.	Tema 14. Znanost na nano-skali.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja po tematskim sklopovima Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova Vježbe (analiza izabranih topika)
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Prisutnost	10	10%
2.	Aktivnost	10	10%
3.	Test 1	15	15%
4.	Test 2	15	15%
5.	Pismeni ispit	50	50%
	Ukupno: 100 bodova		100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

- Redovnim prisustvom nastavi i vježbama
- Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima
- Pokazanim znanjem na testu 1
- Pokazanim znanjem na testu 2
- Pokazanim znanjem na ispitu

Napomena:

Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjek ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.

Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	Obavezna: 1. J. Berberović (2004): *Racionalnost i jezik*. Sarajevo: Logos. 2. N.Ibrulj (2005): *Stoljeće rearanžiranja*. Sarajevo: Theoria. 3. H. Rajhenbah (1964): Rađanje naučne filozofije. Beograd: Nolit. 4. Dž. Djui (1962): *Logika. Teorija istraživanja*. Beograd: Nolit.

	5. K. Poper (1973): *Logika naučnog otkrića*. Beograd: Nolit. 6. T. Kun (1974): *Struktura naučnih revolucija*. Beograd: Nolit. 7. P. Fayerabend (1987): *Protiv metode*. Sarajevo: Veselin Masleša.
	Dodatna: 1. A. Morton (2003): *A guide through the theory of knowledge*. Malden, MA: Blackwell Pub. 2. N. Rescher (2003): *Epistemology: an introduction to the theory of knowledge*. New York Press.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Estetika II				
Šifra/kod	FIL FIL 207	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Četvrti (IV)	Ak. godina	2019/2020
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta *Estetika I*				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, docent			
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 Email:kenosljivo@hotmail.com Telefon: 033253218	Termin konsultacija	Ponedeljak: 9-11 Utorak: 9-11 Petak: 10-12	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 4 sata; Seminar: 0 sati; Vježbe: 2 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	U kolegiju studenti se uvode u suvremene teorije na području estetičke misli. Izlažu se principi postmodernih estetičkih teorija i njihove temeljne problemske orjentacije. Poseban akcenat se stavlja na postmoderno estetičko određenje umjetnosti i umjetničkog djela kao rezultata jedinstvenog integrala ljudskih refleksivnih, imaginativnih, emotivnih, itd. izražajnih činova koji stvaraju zasebne kosmose simboličkih relacija podložnih najrazličitijim razumijevanjima i interpretacijama.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Nastavni predmet Estetika II ima za cilj nastaviti raskrivati problematiku estetike koja se istraživala na predmetu Estetika I. Student se dalje upoznaju sa pravcima estetike kao refleksivne prakse o lijepom u umjetnosti i prirodi.				
Ishodi učenja	1. Razumijevanje mjesta i uloge estetike u filozofijskom spektru (nastavak) 2. Razumijevanje odnosa estetike i društva u suvremenom dobu 3. Razumijevanje glavnih tokova postmoderne estetike 4. Razumijevanje pozicije umjetnosti u suvremenom društvu				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica (Predavanja i vježbe)
1.	Tema: Mijena umjetničkih praksi i promjena estetičke paradigme
2.	Tema: Od teorije lijepog kao teoriji iskustva istine u umjetničkom djelu
3.	Tema: Umjetnost u moderni i kriza epohe
4.	Tema: Umjetnost kao spoznaja i kao kritika
5.	Tema: Mimesis i konstrukcija
6.	Tema: »Entkunstung der Kunst« (Adorno)
7.	Tema: Umjetnost i avangardni izazovi
8.	Provjera znanja studenata
9.	Tema: Umjetnost i tehnika. Umjetničko djelo u dobu njegove tehničkre reproducibilnosti (W. Benjamin): od fotografije do filma. Gubitak aure.
10.	Tema: Umjetnost, društvo, politika i kultura
11.	Tema: Riječ, slika, zvuk, tijelo i interakcija umjetničkih praksi
12.	Tema: Od pikturalnog do vizualnog
13.	Tema: Postmoderni preokret i estetika performativne umjetnosti
14.	Tema: Nove forme estetske produkcije i estetske recepcije
15.	Tema: Umjetnost u epohi masovne kulture i kriza svijeta
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17. 18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

<table>
<tr><td>Način izvođenja nastave
(oblici i metode)</td><td>Predavanja po tematskim sklopovima
Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova
Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli)</td></tr>
<tr><td>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</td><td>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

<table>
<tr><td>Prisutnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>Aktivnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>Test 1</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>Test 2</td><td>15</td><td>15%</td></tr>
<tr><td>Pismeni ispit</td><td>50</td><td>50%</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr>
</table>

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

• Redovnim prisustvom nastavi i vježbama
• Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima
• Pokazanim znanjem na testu 1
• Pokazanim znanjem na testu 2
• Pokazanim znanjem na ispitu

Napomena:

• Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjek ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.</td></tr>
<tr><td>Skala ocjenjivanja</td><td>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</td></tr>
</table>

Literatura	Obavezna: 1. K. Gilbert, H. Khun (1969): Istorija estetike. Beograd: Kultura. 2. N. Hartman (1968): Estetika. Beograd: Kultura. 3. M. Heidegger (1982): Mišljenje i pevanje. Beograd: Nolit. 4. J. Deririda (1988): Istina u slikarstvu. Sarajevo: Svjetlost.
	Dodatna: 1. L. Hačion (1996): Poetika postmodernizma. Istorija, Teorija, Fikcija. Novi Sad: Svetovi. 2. A. C. Danto (1997): Preobražaj svakidašnjeg. Zagreb: Kruzak.
Napomene	